

המכון החרדי
למחקרי מדיניות

ינואר 2024

איכה הגבינה?

מפתחות לצמצום פערי תעסוקה ושכר

בין הציבור החרדי למגזר הכללי

איתן רגב | יהודית מילצקי

עריכה לשונית: ענבל גפני

עיצוב גרפי: נבו ארן ללזר

איפה הגבינה?

מפתחות לצמצום פערי
תעסוקה ושכר בין הציבור
החרדי למגזר הכללי

תקציר

מסמך זה מציג תמונת מצב מפורטת מאי-פעם של שוק העבודה החרדי והמגמות בו לאורך השנים, ובוחן בדקדוק שלל גורמים לפערי השכר והתעסוקה בין המגזר החרדי למגזר הכללי. המחקר מאפשר להבין בדיוק היכן נמצאים אתגרי התעסוקה העיקריים של האוכלוסייה החרדית באמצעות שיטת זיהוי מדויקת יותר של אוכלוסייה זו (על סמך נתונים מנהליים ולמידת מכונה), וכן פילוח של הממצאים ברזולוציה גבוהה לפי תתי-קבוצות.

ניתוח המאקרו מצביע על הגורמים העיקריים לפערי השכר והתעסוקה בין נשים חרדיות ליהודיות שאינן חרדיות, ובין גברים חרדים ליהודים שאינם חרדים; וניתוח המיקרו מצביע על מספר תתי קבוצות בחברה החרדית (קהילות, קבוצות גיל ויישובי מגורים) אשר מחד מצבן היחסי גרוע משל אחרות ומאידך חלקן היחסי בחברה החרדית אינו זניח ומצדיק מיקוד מאמץ.

ברמה הכללית נמצא כי פערי התעסוקה והשכר בין הגברים החרדים לגברים יהודים שאינם חרדים נותרים גדולים ויציבים לאורך השנים, ואילו הפערים בין חרדיות ליהודיות שאינן חרדיות הולכים ומצטמצמים עד כדי היעלמות בדור הצעיר ביותר.

ברמה הפרטנית יותר נמצאו פערים גדולים בין הקבוצות החרדיות השונות. הנשים הליטאיות, למשל, עובדות בשיעורים גבוהים יותר מנשים בזרמים אחרים, אולם חלקן בפערי השכר נמוך ביחס

לחלקן של נשים חסידיות וספרדיות. אצל הגברים והנשים כאחד, קבוצת הגיל הצעירה (25-34) אחראית לרוב פער השכר בין חרדים ליהודים שאינם חרדים; אך אצל הנשים דווקא לקבוצת הגיל המבוגרת (55-64) התרומה הגדולה ביותר לפער התעסוקה. עוד נמצא כי מספר מצומצם של יישובים אחראי לרוב פער התעסוקה בין יהודיות לא חרדיות ובין חרדיות.

מחקר זה משקף גישה יישומית אשר מדגישה יותר את המיקרו-מדיניות בתכנון תעסוקה בחברה החרדית, תוך הבחנה בין קהילות שונות, קבוצות גיל, אזורים גאוגרפיים וענפי תעסוקה.

התמקדות באזורים ובקבוצות שבהם מרוכזים עיקר הפערים יכולה להביא לשיפור ניכר באפקטיביות של תוכניות התערבות, וכך עשויים ממצאי המחקר לשפר את יכולתם של מקבלי החלטות ברמה הלאומית והמוניציפלית לגבש צעדי מדיניות ממוקדים ואפקטיביים להגדלת שיעורי התעסוקה ורמות השכר במגזר החרדי.

ממצאים עיקריים

פערי שכר:

הפער השנתי גדול באופן ניכר מהפער החודשי והשעתי

פערי השכר בין מועסקים חרדים למועסקים יהודים שאינם חרדים גבוהים בכל המדדים (שעתי, חודשי ושנתי), גם בקרב נשים וגם בקרב גברים, אך פערי השכר השנתיים הם הגדולים ביותר (50%-117%, בהתאמה). בקרב גברים, כשני שלישים מפער השכר השנתי נובעים מפער השכר השעתי, כלומר עיקר הקושי הוא שכרם הנמוך של הגברים החרדים. כרבע נוסף נובע מהפער בשעות העבודה החודשיות, וכעשירית מהפער השנתי נובעת מפערים במספר חודשי העבודה בשנה.

בקרב נשים, לעומת זאת, כמחצית מפער השכר השנתי נובעת מפערים בשעות העבודה, כלומר מכך שנשים חרדיות עובדות פחות, אך גם לפערים בשכר השעתי יש חלק ניכר בפער: 40%. כעשירית מהפער השנתי נובעת מפערים במספר חודשי העבודה בשנה.

פערי תעסוקה:

גדולים בקרב הגברים, מצטמצמים מאוד בקרב הנשים

ניתוח המגמות לאורך זמן מראה כי הפערים בשיעורי התעסוקה ובשכר בין גברים חרדים לגברים יהודים שאינם חרדים נותרים גדולים ויציבים לאורך השנים, ואילו הפערים בין חרדיות ליהודיות שאינן חרדיות הולכים ומצטמצמים, עד כדי היעלמות פערי התעסוקה בדור הצעיר ביותר

פערי שכר ותעסוקה בחלוקה לתתי-קבוצות

יישובים מעטים אחראים למרבית הפערים

- הערים ירושלים ובית שמש אחראיות לכ-73% מפער התעסוקה בין נשים יהודיות לא חרדיות ובין חרדיות - אף על פי שמתגוררות בהן רק כשליש מהנשים החרדיות בישראל.
- בקרב גברים הערים ירושלים, בני ברק, בית שמש ומודיעין עילית אחראיות יחד לכ-67% מפערי התעסוקה, ומתגוררים בהן כ-57% מהגברים החרדים.
- יישובים קטנים (ופריפריאליים) במחוזות צפון, דרום ויהודה ושומרון אחראים לכ-37% מפער השכר השנתי בין נשים יהודית לא חרדיות ובין חרדיות, אף שמתגוררות בהם רק כ-17% מן המועסקות החרדיות.
- גם לערים בית שמש, ביתר עילית, מודיעין עילית, אשדוד וצפת יש תרומה ניכרת לפער השכר השנתי (44%) בהשוואה לשיעור המועסקות החרדיות המתגוררות בהן (25%). בקרב גברים נמצא גם כי ליישובים קטנים תרומה גדולה לפער השכר (יחסית לחלקם באוכלוסייה החרדית).
- גם לירושלים ולבני ברק יש תרומה גדולה לפער השכר, אך היא אינה חורגת מחלקה היחסי של אוכלוסיית החרדים העובדים ביישובים אלו.

ענפי תעסוקה: התרומה הגדולה ביותר לפער של ענף החינוך

- בקרב נשים נמצא כי ענף החינוך אחראי לכ-40% מפער השכר בין חרדיות ללא חרדיות בהתאם לחלקו היחסי הגבוה בקרב נשים חרדיות עובדות.
- ענפי הבריאות והרווחה, המסחר ושירותי הניהול תורמים יחד כ-42% נוספים לפער השכר, אף כי מועסקות בהם רק כ-27% מן העובדות החרדיות.
- בקרב הגברים נמצא כי תרומתו היחסית של כל ענף לפער השכר דומה לחלקם היחסי של הגברים המועסקים בענף מתוך כלל המועסקים החרדים.

זרמים חרדיים: התורמים הגדולים לפער התעסוקה נשים חסידיות וגברים ליטאים

- בקרב הגברים נמצא כי תרומתם של הליטאים לפער בשיעור התעסוקה היא הגבוהה ביותר ביחס לשאר הזרמים, וגם ביחס לשיעורם מקרב כלל הגברים החרדים בגילי העבודה. בקרב הנשים נמצא כי תרומתן של הנשים החסידיות לפער התעסוקה בין חרדיות ללא חרדיות היא הגבוהה ביותר, וכמעט כפולה ממשקלן בחברה החרדית.
- גם תרומתן של נשים חסידיות לפער השכר החודשי גדולה בהרבה ממשקלן באוכלוסיית הנשים העובדות.

קבוצות גיל: הקבוצות המאתגרות נשים מבוגרות וגברים צעירים

- גברים חרדים צעירים (25-34) אחראים לכמחצית מפער התעסוקה בין חרדים ליהודים שאינם חרדים.
- בקרב נשים החרדיות המבוגרות (55-64) אחראיות לכ-40% מהפער שיעור גבוה בהרבה מחלקן בכלל אוכלוסיית הנשים החרדיות בגילי העבודה.
- הן בקרב גברים חרדים הן בקרב נשים חרדיות תרומתם של הצעירים (גילאי 25-34) לפער השכר גבוהה מחלקם היחסי בכלל המועסקים החרדים: 58%-1 ו-63%, בהתאמה.
- מבחינת תרומתה של כל קבוצת גיל לעלייה שחלה בתעסוקת חרדים בין 2005 ל-2019 בניגוד לניתוחים קודמים (שהתבססו על סקר כוח אדם), דווקא הצעירים בגילי 25-34 היו

הכוח העיקרי שהניע את העלייה בשיעורי התעסוקה.

- אצל הגברים אחראית קבוצה זו לכמחצית מכלל העלייה בתקופה הנמדדת (9 נקודות אחוז מתוך 18), ואצל הנשים ל-42% מסך העלייה (13 נקודות אחוז מתוך 32). עוד נמצא כי שיעורי התעסוקה הגבוהים ביותר בקרב הנשים החרדיות נרשמו בקבוצת הגיל 20-24 - 87% בשנת 2019. לו נכללה קבוצה זו בהגדרת גילי העבודה העיקריים, הייתה מגדילה ב-2 נקודות אחוז את שיעור התעסוקה הנמדד עבור נשים חרדיות.

מבוא

השתתפותם של חרדים בשוק העבודה, ובפרט שיעורי התעסוקה הנמוכים של גברים חרדים, וכן פערי השכר בין האוכלוסייה הכללית היהודית ובין האוכלוסייה החרדית, הם נושאים המעסיקים רבות את הציבור ואת קובעי המדיניות. בעשור האחרון הופעלו כלי מדיניות רבים שמטרתם להשפיע על אופי ההשתתפות של האוכלוסייה החרדית בשוק העבודה, אולם הם לא הניבו תוצאות משמעותיות; אמנם שיעורי התעסוקה של גברים חרדים עלו מסביבות 50% בשנים האחרונות ל-56% במחצית הראשונה של 2023, אולם יש להניח כי העלייה נובעת בעיקרה מלחצים כלכליים כבדים המופעלים על משקי הבית החרדיים: האינפלציה בשנים האחרונות, העלייה הניכרת ביוקר המחיה, ובעיקר עליית הריבית, שהגדילה מאוד את ההחזר המשכנתאות החודשי של משקי הבית החרדיים.

לצד זאת, שיעור התעסוקה של הנשים החרדיות עלה בעקביות בשנים האחרונות והגיע לשיא של 81% ב-2023. אך איכות התעסוקה והיקף המשרה של נשים חרדיות עודם נמוכים בהרבה מאלו של יהודיות שאינן חרדיות.

מחקר זה מציג לראשונה נתוני עומק מגוונים ומדויקים על מאפייני התעסוקה של הציבור החרדי בישראל, לרבות ניתוח מעמיק של סוגיות כמו שכר שעתי, גיל המועסקים, יישוב המגורים, ענפי התעסוקה וההבדלים בין הזרמים החרדיים השונים. ניתוחים אלו התאפשרו הודות למתודולוגיה חדשה שפיתחו רגב ויכין (2023), המאפשרת מדידה מהימנה ומדויקת של שיעורי תעסוקה ורמות שכר באמצעות נתונים מנהליים.

הרזולוציה הגבוהה של הנתונים מאפשרת למחקר לעמוד על מוקדי הפערים, ולהצביע על תתי-הקבוצות בחברה החרדית אשר תרומתן לפערי השכר והתעסוקה היא הגבוהה ביותר. בעקבות הדיוק בנתונים, המחקר מבקש להציע מיקוד מדויק יותר של מאמצי מדיניות ושל המשאבים המושקעים בתחום, במטרה להגדיל את פריון העבודה ואת היקפי התעסוקה במגזר החרדי.

מתודולוגיה

הניתוחים אשר מוצגים במסמך זה מבוססים על קובץ נתונים מנהלי שהורכב ביחידה להנגשת מידע למחקר בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, ומשלב את נתוני מרשם האוכלוסין עבור ילידי 1940-2005 עם נתוני רשות המיסים בשנים 2005-2020.

זיהוי האוכלוסייה החרדית בקבצים אלו בוצע על בסיס אלגוריתם משופר שפותח במכון החרדי, המשלב בין זיהוי לפי משתנים המוכרים כמנבאי חרדיות (למשל מקום מגורים) ובין למידת מכונה, המתבססת על הצלבה בין מספר גדול של מקורות מידע רלוונטיים ומסייעת לזיהוי חרדיות ברמת דיוק גבוהה מאוד. אלגוריתם זה כולל גם זיהוי של השתייכות לזרמים בתוך החברה החרדית, חלוקה שיש לה משמעות רבה בשאלת התעסוקה. הזיהוי מתבסס על עבודת מיפוי מקיפה ויסודית של אלפי מוסדות חינוך הקיימים כיום, או התקיימו בעשור האחרון, בפיקוח ממלכתי-דתי וחרדי (להרחבה ראו יכין ורגב, 2023).

מדידה באמצעות נתונים מנהליים: ברוב המחקרים נהוג לבסס את מדדי התעסוקה של האוכלוסייה בישראל בכלל, ושל המגזר החרדי בפרט, על נתוני סקר כוח אדם של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. במחקר הנוכחי בוצעה מדידה על בסיס נתונים מנהליים (מרשם האוכלוסין עבור ילידי 1940-2005 ונתוני רשות המיסים בשנים 2005-2020), ובסיס הנתונים הזה מאפשר לעמוד על נתוני התעסוקה לפי מאפיינים ברזולוציה גבוהה יותר, כמו זרם חרדי ומקום מגורים (הרחבה להרחבה ראו רגב ויכין, 2023).

תרומתה של כל תת-קבוצה לפער התעסוקה חרדים ובין יהודים שאינם חרדים חושבה כפער בין שיעור התעסוקה בקרב כלל היהודים שאינם חרדים (ללא חלוקה כלשהי) ובין שיעור התעסוקה של תת-הקבוצה בקרב החרדים - כפול חלקה היחסי של תת-הקבוצה באוכלוסייה החרדית. לדוגמה, תרומתה של קבוצת הגיל 64-55 לפער התעסוקה בין יהודיות שאינן חרדיות ובין חרדיות בשנת 2020 חושבה כפער בין שיעור התעסוקה של כלל העובדות היהודיות שאינן חרדיות בגילים אלו (82.6%) ובין שיעור התעסוקה של חרדיות בגילי 64-55 (67.6%) - כפול חלקן היחסי של בנות 64-55 בקרב חרדיות בגילי העבודה (12.35%). $12.35\% * 15\% = 1.85\%$. כלומר, קבוצת הגיל 64-55 תרמה 1.85 נקודות אחוז מתוך פער התעסוקה הכולל בין יהודיות שאינן חרדיות ובין חרדיות (העומד על 4.8 נקודות אחוז). מכאן שתרומתה היחסית של קבוצת הגיל 64-55 לפער התעסוקה היא $1.85/4.8 = 38.5\%$. המשמעות היא שתרומתה היחסית של קבוצת הגיל 64-55 לפער התעסוקה גדולה פי שלושה מחלקה היחסי של קבוצה זו בקרב חרדיות בגילי העבודה - ולכן זוהי קבוצה שכדאי למקד בה מאמץ כדי לצמצם את פערי התעסוקה בין נשים יהודיות שאינן חרדיות לבין חרדיות.

במשוואה מתוארת תרומתה היחסית של תת-קבוצה i לפער התעסוקה בין יהודיות שאינן חרדיות לבין חרדיות כך:

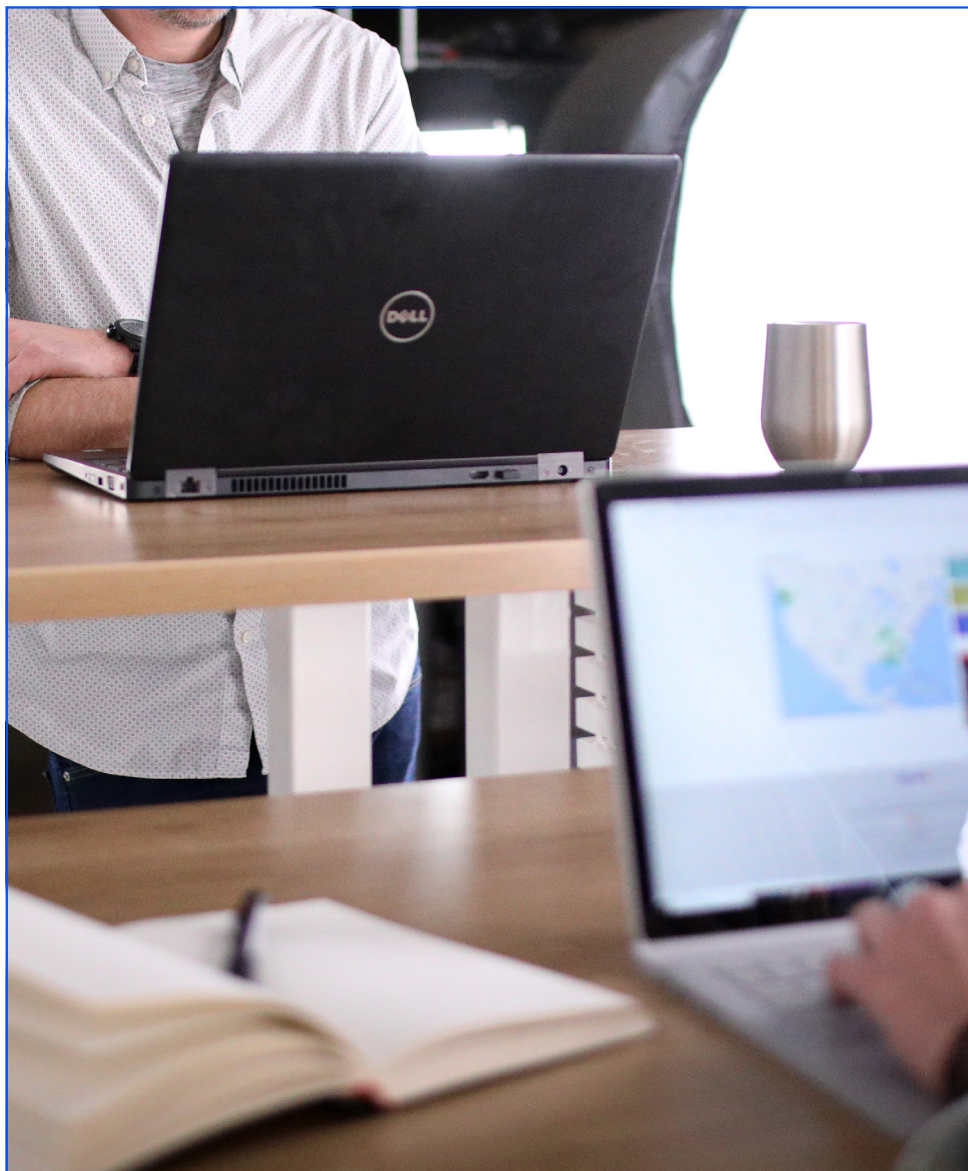
$$S_{Haredi,i} = \frac{(\bar{X}_{Non-haredi} - X_{Haredi,i}) \cdot W_{Haredi,i}}{(\bar{X}_{Non-Haredi} - \bar{X}_{Haredi})}$$

כאשר:

$S_{Haredi,i}$ – תרומתה היחסית של תת-הקבוצה i לפער התעסוקה בין חרדיות ליהודיות שאינן חרדיות
 $\bar{X}_{Non-Haredi}$ – שיעור התעסוקה בקרב כלל היהודיות שאינן חרדיות בגילי העבודה (64*25)
 $\bar{X}_{Haredi}$ – שיעור התעסוקה בקרב כלל החרדיות בגילי העבודה (64*25)
 $X_{Haredi,i}$ – שיעור התעסוקה בקרב חרדיות בתת-הקבוצה i (למשל בנות 34*25)
 $W_{Haredi,i}$ – חלקה היחסי של קבוצה i בקרב חרדיות בגילי העבודה (למשל חלקן של חרדיות בנות 34*25 מסך החרדיות בגילי 64*25)

תרומתה של כל תת-קבוצה לפער השכר בין חרדים ליהודים שאינם חרדים חושבה באופן דומה: הפער בין השכר הממוצע בקרב כלל היהודים שאינם חרדים (ללא חלוקה כלשהי) ובין השכר הממוצע של תת-הקבוצה בקרב החרדים כפול חלקה היחסי של תת-הקבוצה מקרב כלל המועסקים החרדים. מכיוון שהשכר הממוצע נמדד בקרב מועסקים בלבד, גודלה היחסי של כל תת-קבוצה $W_{Haredi,i}$ נמדד כחלקם של המועסקים החרדים בתת-קבוצה i מקרב כלל המועסקים החרדים בגילי העבודה.

מפתחות לצמצום פערי תעסוקה ושכר בין הציבור החרדי למגזר הכללי

1 // מגמות תעסוקה

כאמור, על פי רוב נסמכים ממדי התעסוקה של האוכלוסייה בישראל בכלל, ושל המגזר החרדי בפרט, על נתוני סקר כוח אדם של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. תרשימים 1 ו-2 מציגים לראשונה את שיעורי התעסוקה המבוססים על נתונים מנהליים בהשוואה לשיעורים הנמדדים באמצעות סקרי כוח אדם. מבחינת מגמות התעסוקה של נשים, ניכר כי הזינוק שחל בשיעורי התעסוקה של הנשים החרדיות היה הדרגתי פחות ממה שנהוג לחשוב, והתרחש ברובו בשנים 2007 עד 2018, אז הוא זינק מ-53% ל-77%.

ממצא מעניין נוסף הוא בקרב נשים ערביות: שיעור התעסוקה שלהן לפי המדד המנהלי (51%) גבוה ב-15 נקודות אחוז משיעור התעסוקה שלהן לפי סקר כוח אדם (36%). כלומר, ניכר כי נשים ערביות רבות אשר עובדות בעבודה המדווחת לרשות המיסים מצהירות בסקרי כוח אדם שאינן מועסקות, ייתכן שבשל סיבות חברתיות ותרבותיות. אף שתופעה זו מוכרת וידועה, מפתיע לראות כי שיעור הערביות המועסקות בפועל (בעבודה מדווחת) גבוה בפער גדול כל כך משיעור הערביות המצהירות שהן מועסקות בסקר כוח אדם.

כאשר בוחנים את שיעורי התעסוקה המנהליים של גברים חרדים, ניכר כי הם תנודתיים פחות מכפי שניכר בסקר כוח אדם, וכי המגמה הכללית היא עלייה עקבית ואיטית.¹ אנו סבורים כי מגמה עקבית זו משקפת תהליך מתמשך של הידלדלות משאבים בחברה החרדית, המאלצת ציבור הולך וגדל להשתלב בהדרגה בשוק העבודה, לצד שינויים פנים חברתיים המאפשרים רכישת השכלה והשתלבות בשוק העבודה לקבוצות חרדיות רבות.

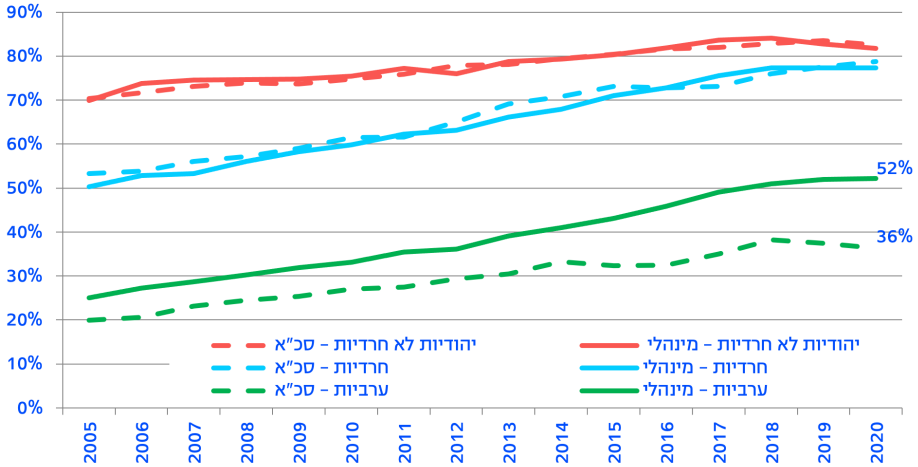
---

¹ בשנת 2020 ניכרת ירידה (זמנית) בשיעורי התעסוקה המנהליים של גברים חרדים, עקב צמצום מספר חודשי העבודה בשנה על רקע מגפת הקורונה.

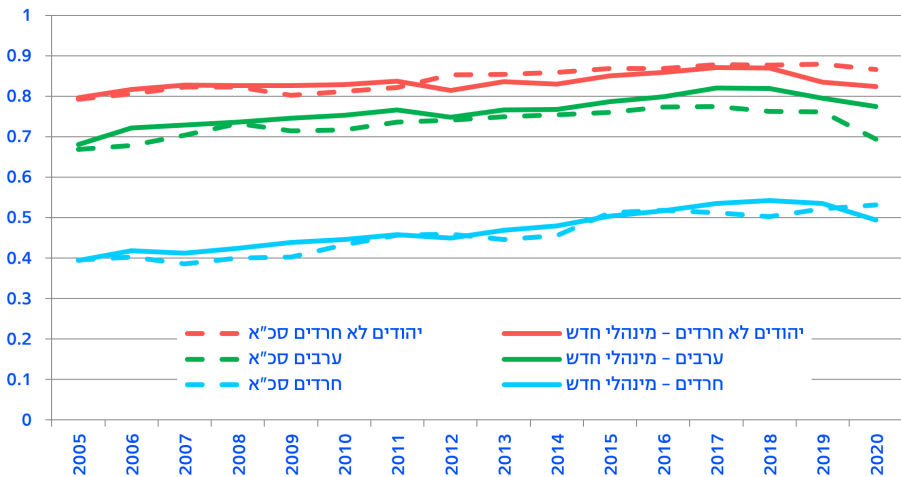

מפתחות לצמצום פערי תעסוקה ושכר בין הציבור החרדי למגזר הכללי

תרשים 1: שיעורי תעסוקה של נשים, 2005-2020
נתונים מנהליים לעומת נתוני סקר כוח אדם

תרשים 2: שיעורי תעסוקה של גברים, 2005-2020
נתונים מנהליים לעומת נתוני סקר כוח אדם (סכ"א)

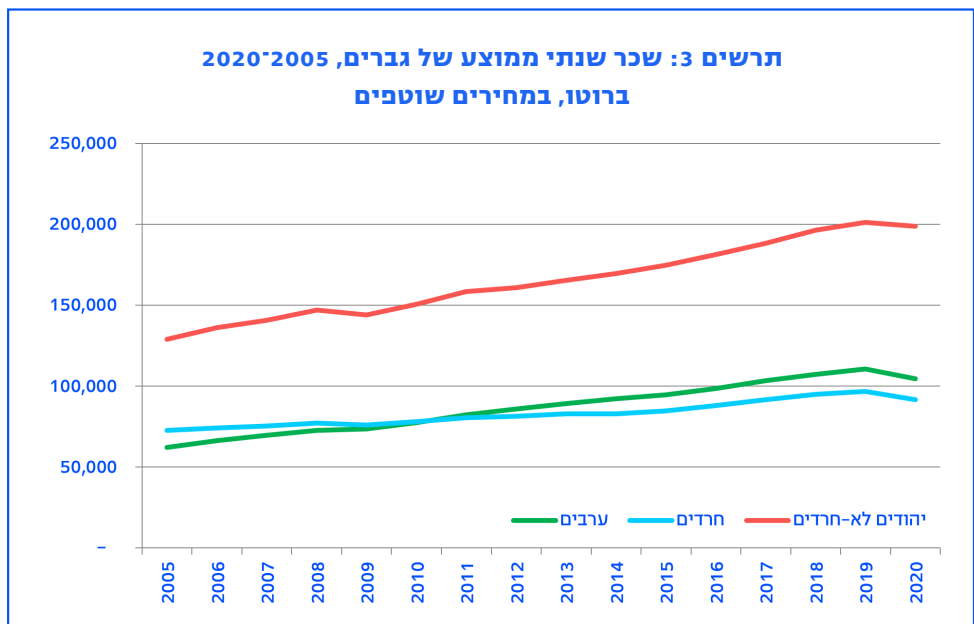

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים ונתוני סקר כוח אדם של הלמ"ס, 2005-2020

2 // מגמות שכר

2.1 שכר שנתי

בחינת מגמות השכר השנתי הממוצע בקרב גברים (תרשים 3) מעלה כי ב-15 השנים האחרונות עלה שכרם של גברים יהודים לא חרדים מכ-136 אלף שקלים לכ-199 אלף שקלים במחירים שוטפים¹ עלייה נומינלית של כ-46%. בקרב גברים ערבים נרשמה העלייה המרשימה ביותר בשכר השנתי, כ-58% מכ-66 אלף שקלים לכ-104 אלף שקלים. באותה תקופה עלה שכרם השנתי הממוצע של גברים חרדים מכ-74 אלף שקלים לכ-91 אלף שקלים² 23% בלבד.

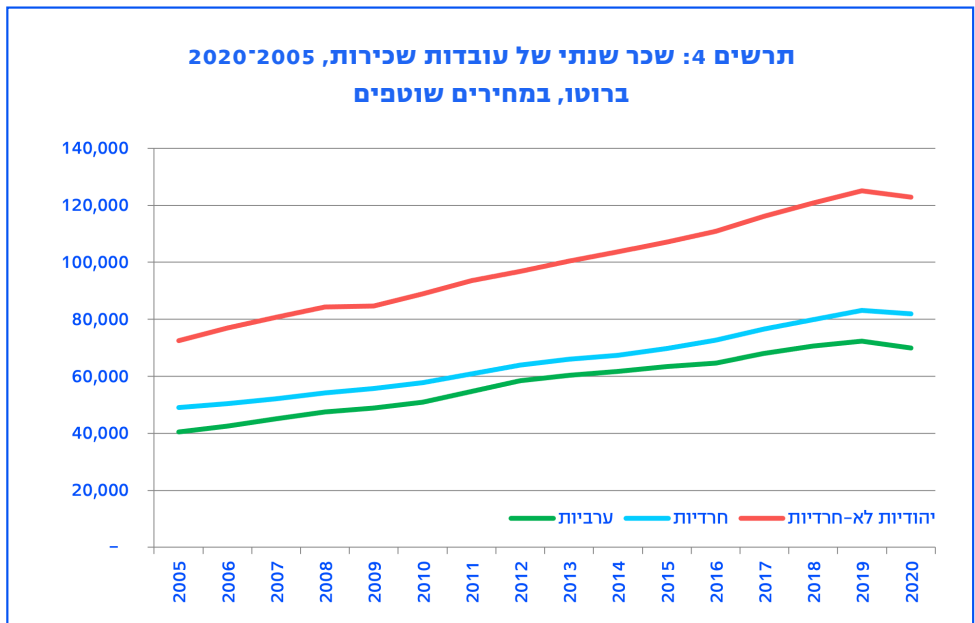

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ט, 2005-2020

מפתחות לצמצום כערי תעסוקה ושכר בין הציבור החרדי למגזר הכללי

קצב הגידול הנמוך של השכר השנתי הממוצע בקרב גברים חרדים נובע ככל הנראה מכך שבעשור הקודם נכנסו לשוק העבודה חרדים רבים, ורובם השתלבו כנראה במשרות המתאפיינות בשכר נמוך מגמות השכר השנתי בקרב נשים מעודדות יותר (תרשים 4). ב-15 השנים האחרונות עלה שכר השנתי הממוצע של נשים יהודיות לא חרדיות מכ-73 אלף שקלים ל-123 אלף שקלים (במחירים שוטפים) - עלייה נומינלית של כ-68%. בקרב נשים ערביות נרשמה גם כן עלייה מרשימה של כ-75% - מכ-40 לכ-70 אלף שקלים. באותה תקופה עלה שכרן השנתי הממוצע של נשים חרדיות מכ-49 לכ-82 אלף שקלים - עלייה של כ-67%.

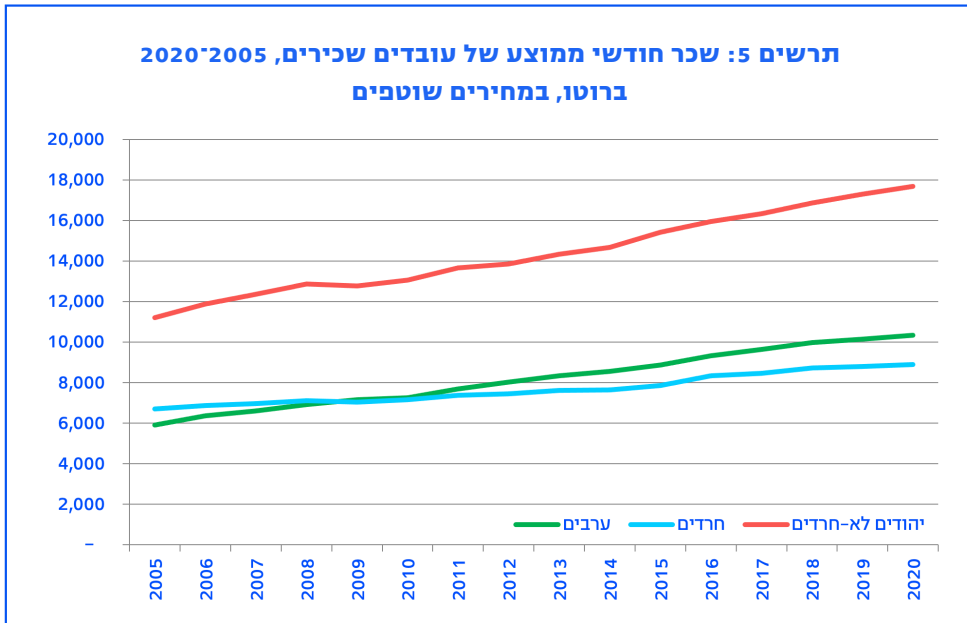
קצב הגידול בשכרן השנתי הממוצע של נשים חרדיות מרשים במיוחד נוכח העובדה שבתקופה זו נרשמה גם עלייה מהירה בשיעורי התעסוקה שלהן. משמעות הדבר היא שהנשים החרדיות שנכנסו אל שוק העבודה בעשור האחרון כנראה אינן נופלות בשכרן ממועסקות חרדיות ותיקות, וככל הנראה אף מרוויחות יותר מהן, ייתכן שבשל גיוון מסוים בענפי התעסוקה של חרדיות צעירות וכניסתן לענפי תעסוקה בפריזון גבוה יותר.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2005-2020

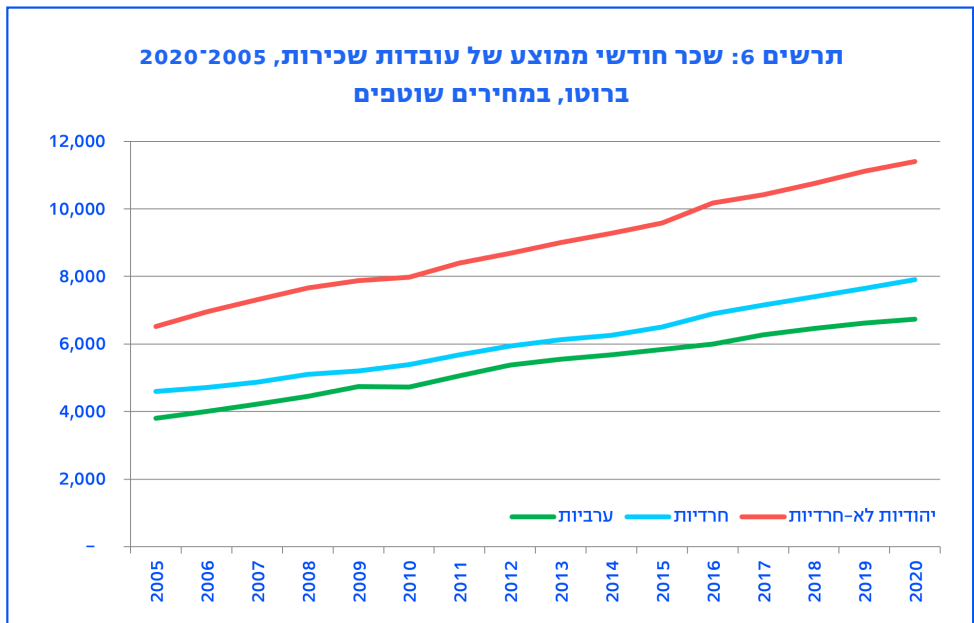
2.2 שכר חודשי

מגמות השכר החודשי בקרב גברים ב-15 השנים האחרונות דומות לאלו שנצפו בשכר השנתי. בקרב גברים יהודים לא חרדים חלה עלייה של כ-58% מכ-11,200 שקלים ל-כ-17,700 שקלים (במחירים שוטפים). בקרב גברים ערבים נרשמה עלייה של כ-75%, מכ-5,900 שקלים ל-כ-10,300 שקלים. באותה תקופה עלה שכרם החודשי הממוצע של גברים חרדים מכ-6,800 שקלים ל-כ-8,900 שקלים - עלייה של 31% בלבד. כאמור, קצב הגידול הנמוך של השכר החודשי הממוצע של גברים חרדים נובע כנראה בעיקר מכניסתם של חרדים רבים למשרות בשכר נמוך בעשור הקודם.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2005-2020

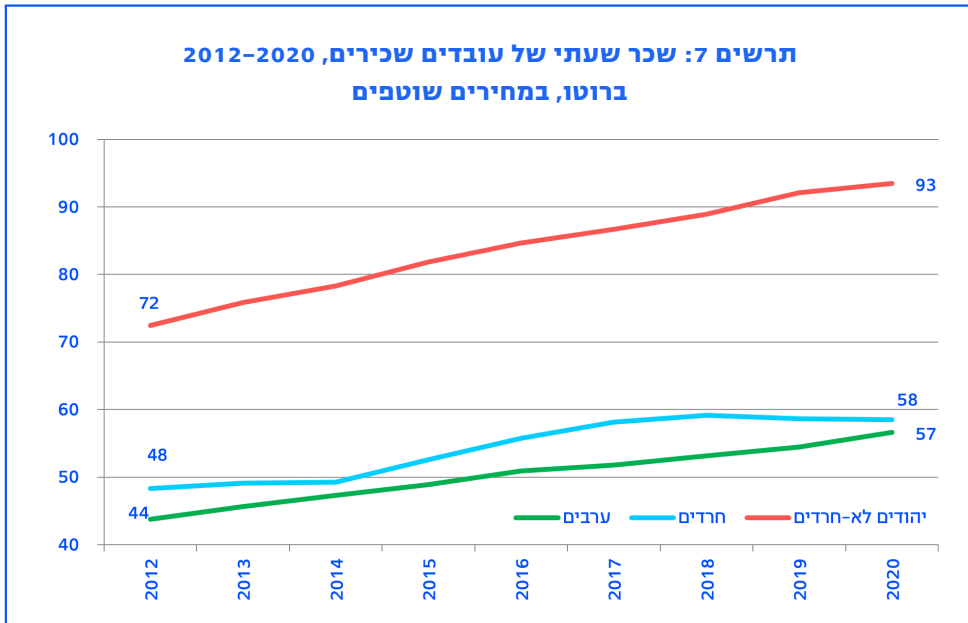
בקרב נשים יהודיות לא חרדיות חלה ב-15 השנים האחרונות עלייה נומינלית של כ-75% בשכר החודשי הממוצע - מכ-6,500 שקלים ל-11,400 שקלים. בקרב נשים ערביות נרשמה עלייה של כ-72% מכ-3,900 שקלים לכ-6,700 שקלים. באותה תקופה עלה שכרן החודשי הממוצע של נשים חרדיות מכ-4,500 שקלים לכ-7,900 שקלים - עלייה של 76% (תרשים 6).

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2005-2020

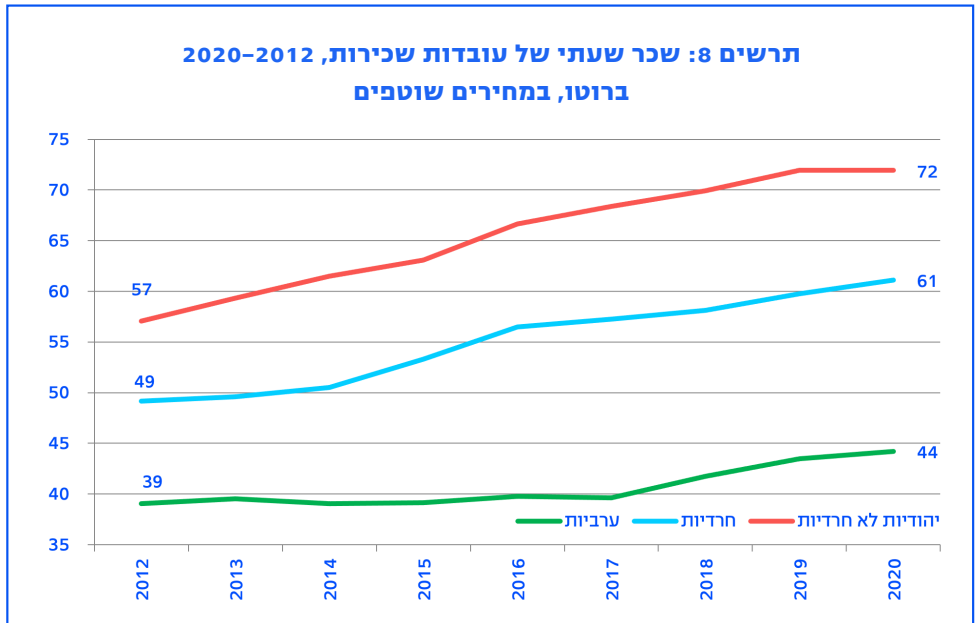
2.3 שכר שעתי

הפיגור של גברים חרדים בקצב העלייה בשכר ניכר גם בבחינת מגמות השכר השעתי של גברים בין 2014 ל-2020 (תרשים 7). אצל גברים יהודים לא חרדים חלה עלייה של כ-29% בתקופה זו, מכ-72 שקלים ל-93 שקלים (במחירים שוטפים). בקרב גברים ערבים נרשמה עלייה דומה של כ-30%, מכ-44 שקלים לכ-57 שקלים. באותה תקופה עלה שכרם השעתי הממוצע של גברים חרדים ב-21% בלבד, מכ-48 שקלים לכ-58 שקלים.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מינהליים ולסקר כוח אדם של הלמ"ס 2012-2020

גם בקרב נשים המגמות בשכר השעתי דומות לאלו שנצפו בשכר החודשי והשנתי (תרשים 8). אצל נשים יהודיות לא חרדיות חלה עלייה נומינלית בשכר של כ-26% מכ-57 שקלים ל-72 שקלים. בקרב נשים ערביות נרשמה עלייה של כ-13% מכ-39 שקלים ל-44 שקלים. באותה תקופה עלה שכרן השעתי הממוצע של נשים חרדיות בשיעור דומה לזה של נשים לא חרדיות, מכ-49 שקלים ל-61 שקלים - עלייה של כ-24%.

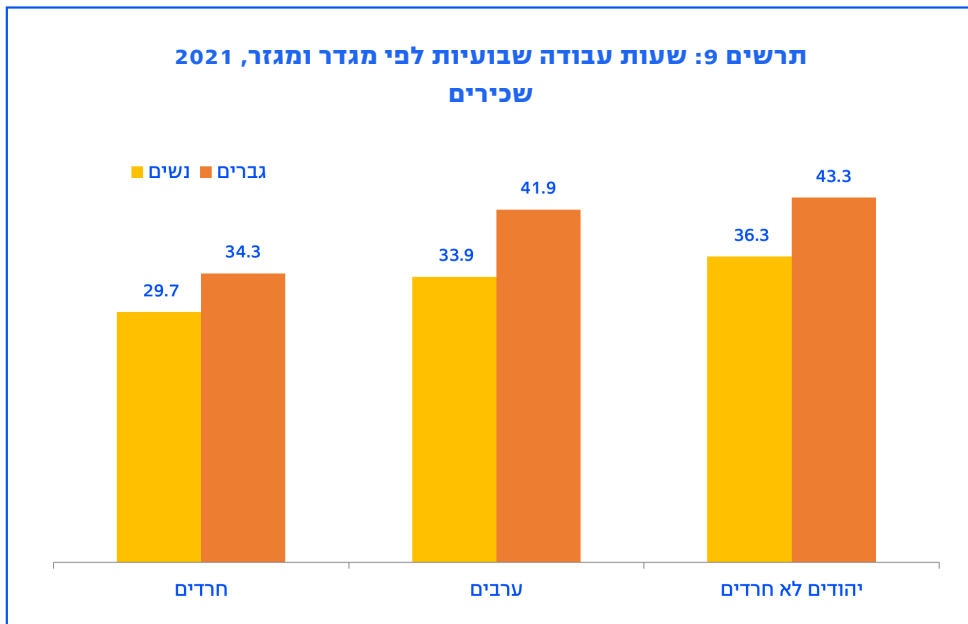

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מינהליים ולסקר כוח אדם של הלמ"ס 2012-2020

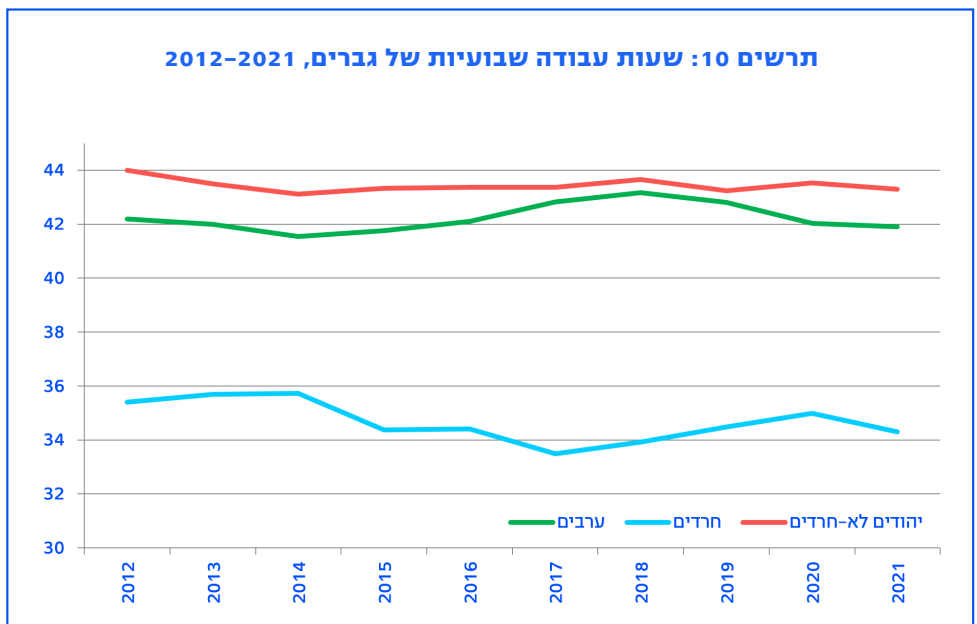
3 // שעות עבודה

שיעור המועסקים במשרה חלקית במגזר החרדי הוא הגבוה ביותר מבין המגזרים שנבדקו. מועסקת חרדית שכירה עובדת בממוצע כ-30 שעות בשבוע, לעומת כ-34 שעות בקרב ערביות וכ-37 שעות בקרב יהודיות לא חרדיות. בקרב גברים הפערים גדולים אף יותר: מועסק חרדי שכיר עובד בממוצע כ-34 שעות בשבוע, לעומת כ-42 שעות בקרב ערבים ו-43 שעות בקרב יהודים לא חרדים.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות. לסקר כוח אדם של הלמ"ט, 2021

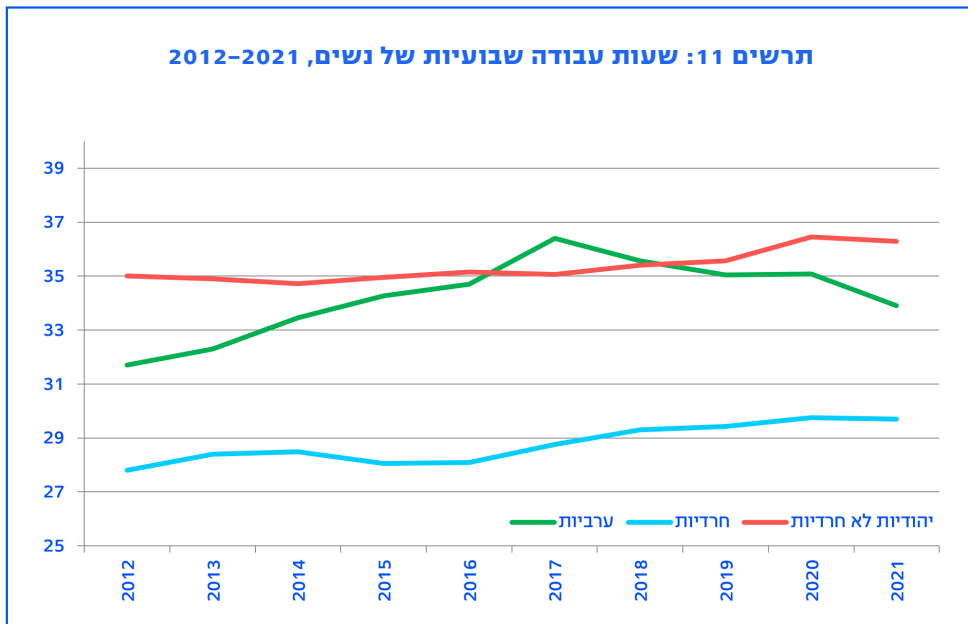
מגמה מעניינת מסתמנת כאשר בוחנים את השינויים לאורך זמן בשעות העבודה השבועיות של המועסקים החרדים (גברים בלבד). בין 2014 ל-2017 חלה ירידה של כשעתיים במספר שעות העבודה הממוצע. ירידה זו עשויה לנבוע מכך שבשנים אלו נכנסו לשוק העבודה מועסקים חרדים חדשים, שעבדו במשרות חלקיות. לעומת זאת, בשנים 2018-2020 (שבהן לא נרשמה עלייה בשיעורי התעסוקה של גברים חרדים) חלה דווקא עלייה במספר שעות העבודה השבועיות של המועסקים החרדים. ייתכן שהעלייה נבעה מהאטה בכניסה של צעירים חרדים נוספים בהיקף משרה נמוך לשוק העבודה, לצד התבססות של עובדים ותיקים יותר בשוק העבודה והגדלה הדרגתית של היקף המשרה. הסבר אפשרי נוסף הוא שהשנתונים הצעירים יותר מתאפיינים בהיקפי משרה גדולים מאלו שנרשמו בקרב שנתונים מבוגרים יותר כשהיו בגילם עקב גורמים כגון לחצים כלכליים מוגברים והורדת גיל הפטור, וכן רמת השכלה גבוהה מבעבר, המאפשרת כניסה לענפים שבהם היצע גדול יותר של משרות מלאות.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מינהליים ולסקר כוח אדם של הלמ"ס 2012-2021

מפתחות לצמצום כערי תעסוקה ושכר בין הציבור החרדי למגזר הכללי

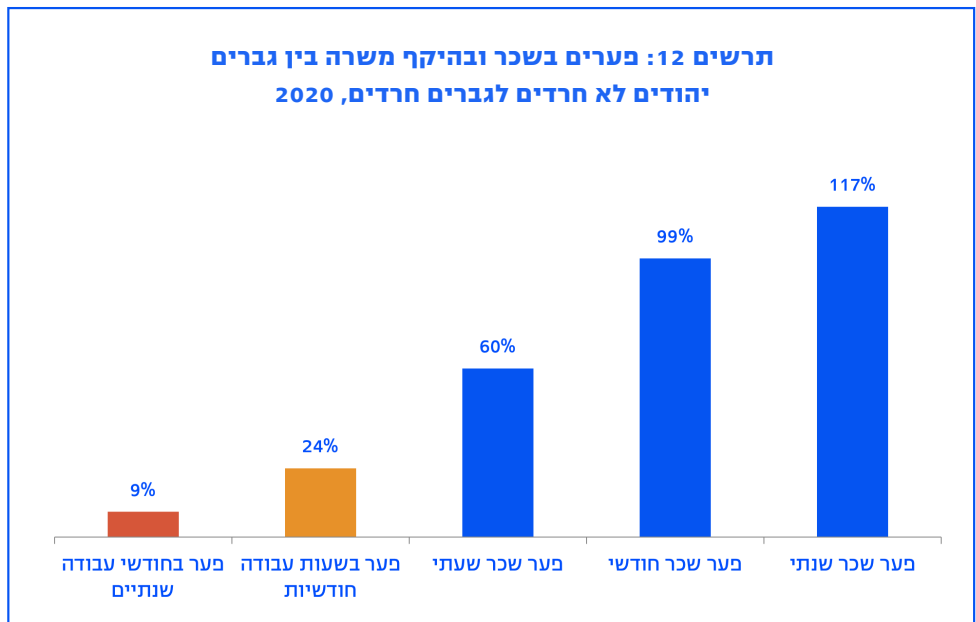
בקרב נשים חרדיות, לעומת זאת, חלה בעשור האחרון עלייה עקבית בהיקף המשרה הממוצע, מכ-28 שעות ב-2012 לכ-30 שעות ב-2021. סביר להניח כי הלחצים הכלכליים, אשר הניעו את הזינוק בשיעור התעסוקה שלהן בעשור זה, הניעו גם את הגידול בהיקף המשרה. בקרב נשים ערביות נרשמה בארבע השנים האחרונות מגמה הפוכה של ירידה במספר שעות העבודה השבועיות, מכ-36.5 לכ-34 שעות. נתון זה עשוי לנבוע מכניסה מוגברת לשוק העבודה של נשים ערביות העובדות במשרה חלקית, וכן מסוג העבודות הנפוצות בקרבן והשפעתן של משבר הקורונה על משרות אלו

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מינהליים ולסקר כוח אדם של הלמ"ס 2012-2021

4 // פערי השכר והיקפי המשרה

אף שבין גברים חרדים למועסקים שאינם חרדים יש פערים בכל אופני המדידה, פערי השכר הגדולים ביותר מתגלים בבדיקת השכר השנתי - 117%, כלומר גברים לא חרדים מרוויחים כמעט פי 2.2 יותר מגברים חרדים בממוצע בשנה. הפערים בשכר החודשי והשעתי קטנים יותר אך גבוהים גם כן, ועומדים על כ-99%-1-60%, בהתאמה.

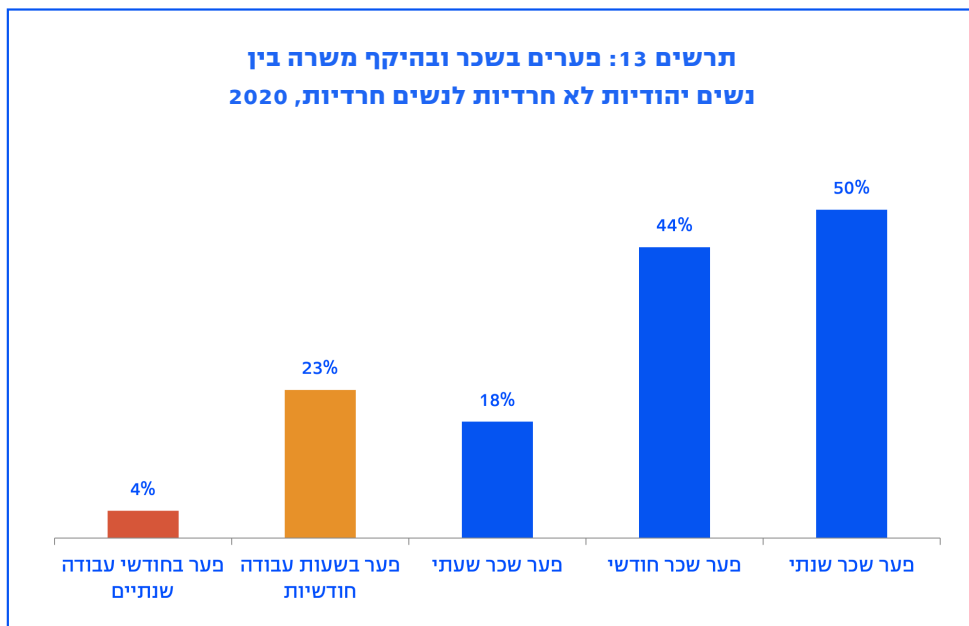

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מינהליים ולסקר כוח אדם של הלמ"ס 2012-2020

מפתחות לצמצום פערי תעסוקה ושכר בין הציבור החרדי למגזר הכללי

פירוש הממצאים הוא שההתמקדות הרווחת בשכר החודשי מחמיצה חלק מן התמונה הרחבה, מכיוון שאינה משקפת באופן מלא את פערי השכר ברמה השנתית. ההבדל בין פער השכר החודשי לפער השכר השנתי נובע ככל הנראה מעבודה עונתית של גברים חרדים. הנחה זו מתחזקת כאשר בוחנים את הפער בין המגזרים בחודשי העבודה השנתיים, העומד על כ-9%.

בקרב הנשים תמונת פערי השכר ושעות העבודה מעט שונה. כמו אצל הגברים, פער השכר השנתי בין נשים חרדיות ליהודיות שאינן חרדיות הוא הגבוה ביותר ועומד על 50%, אך הוא נמוך בהרבה מהפער שנמדד בקרב הגברים. פער השכר החודשי אינו רחוק מכך ועומד על 44%. ואילו פער השכר השעתי עומד על 18% בלבד (לעומת 60% אצל הגברים). הפער בחודשי העבודה השנתיים בקרב הנשים עומד על 4%, לעומת 9% אצל גברים.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מינהליים ולסקר כוח אדם של הלמ"ס 2012-2020

מהו אפוא הגורם העיקרי לפערי השכר החודשי והשנתי? חלק גדול מהתשובה נעוץ בבחינת ממוצע שעות העבודה החודשיות, נתון שבו ניכר פער גדול יחסית בין נשים יהודיות לא-חרדיות ובין נשים חרדיות - 23%. פער זה אחראי לכמחצית מפער השכר השנתי.

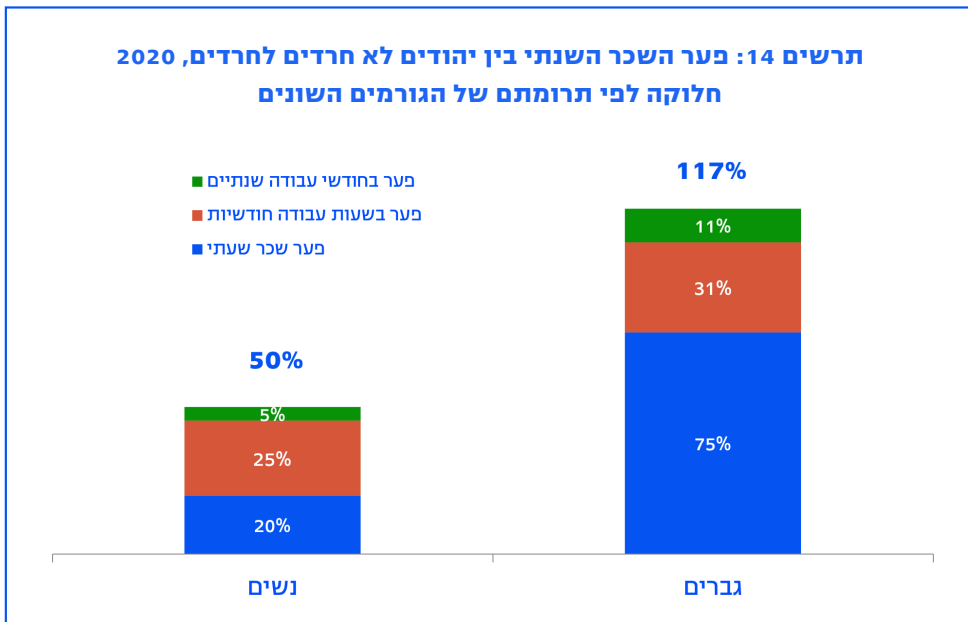
כדי לאמוד את מאפייני פער השכר השנתי, שכאמור הוא הפער המרכזי והגדול ביותר בין מועסקים חרדים ובין יהודים שאינם חרדים (גברים ונשים כאחד), נערך פירוק לפי רכיבי הפער - כלומר נאמדה תרומתו היחסית של כל אחד מהגורמים המרכיבים את הפער השנתי: השכר השעתי שמרוויחים לא חרדים לעומת שכרם של חרדים; השכר החודשי של כל אחד מהמגזרים; וממוצע שעות העבודה בחודש. במילים אחרות, בכל אחד מהממדים הללו הנתונים בקרב חרדים נמוכים יותר מאשר בקרב יהודים לא חרדים, ובהליך הפירוק נמדדה השפעתו של הפער בכל מדד על הנתון הכולל של פערי השכר השנתיים (תרשים 14).

תהליך זה העלה ממצאים מעניינים. בקרב גברים רוב גדול (שני שלישים) מפער השכר השנתי נובע מהפער בשכר השעתי, כלומר מכך שגברים חרדים מרוויחים פחות לשעת עבודה. פער שעות העבודה החודשיות (מיעוט שעות העבודה היחסי של חרדים) אחראי לעוד כרבע מפער השכר השנתי, ואילו הפער בחודשי העבודה השנתיים אחראי לכעשירית מפער השכר השנתי.

ממצאים אלו מעלים שתי מסקנות מרכזיות חשובות: ראשית, סוגיית פירון העבודה וכושר ההשתכרות של גברים חרדים - כלומר יכולתם לעבוד במשרות המניבות שכר גבוה יותר - חייבת לעמוד על הפרק ולהיות חלק מתוכניות העבודה בכל הנוגע לתעסוקת חרדים, בשל תפקידה המרכזי ביצירת פערי השכר. שנית, כדי לצמצם את פערי השכר יש להתמקד בשכר השעתי, ולפיכך יש להתחיל בהבנת הגורמים לפערי השכר השעתיים וטיפול בהם.

מפתחות לצמצום פערי תעסוקה ושכר בין הציבור החרדי למגזר הכללי

אצל נשים מסתמנת תמונה שונה לחלוטין. מחצית מפער השכר השנתי (25 נקודות אחוז) נובעת מפערים בשעות העבודה החודשיות, קרי מהמיעוט היחסי של שעות עבודה חודשיות בקרב חרדיות. חלק דומה מפער השכר השנתי (20 נקודות אחוז) נובע מפערי השכר השעתי בין לא חרדיות לחרדיות. הפער בחודשי העבודה השנתיים אחראי לכ-5 נקודות אחוז מפער השכר השנתי. ממצאים אלו מעידים כי גם אצל נשים סוגיית השכר השנתי מחייבת טיפול ממוקד, שעיקרו צמצום הפער בשעות העבודה, לצד צמצום פער השכר השעתי.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מינהליים ולסקר כוח אדם של הלמ"ס 2012-2020

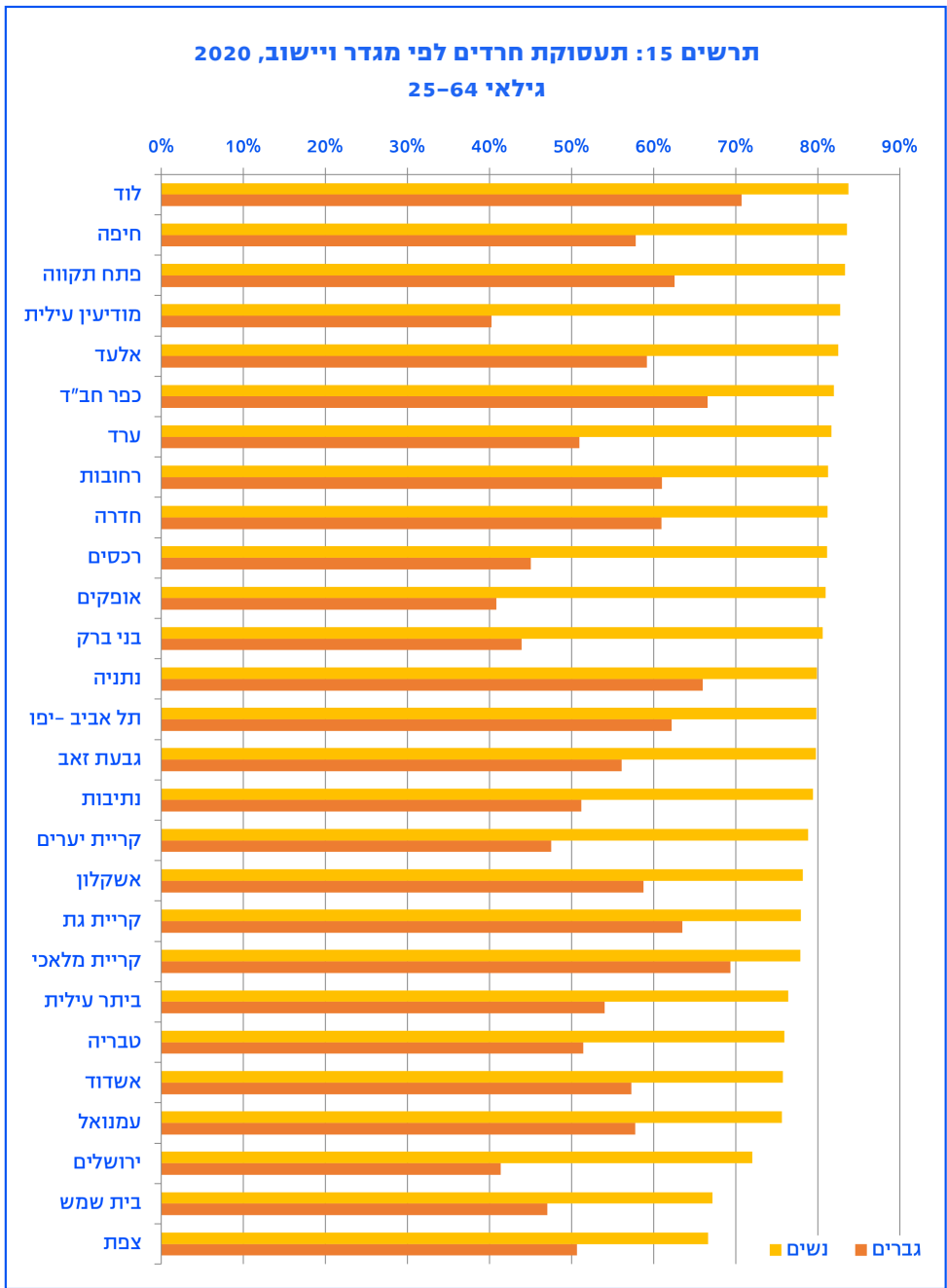
5 // תעסוקה ושכר לפי יישובים

הקבצים המנהליים ששימשו במחקר זה אפשרו למדוד באופן מדויק מבעבר את שיעור המועסקים החרדים בכל יישוב (לרבות יישובים שבהם החרדים הם מיעוט). תרשים 15 מציג את שיעורי התעסוקה של גברים ונשים חרדים ביישובים שבהם האוכלוסייה החרדית בגילי העבודה העיקריים (64-25) מונה יותר מ-1,500 איש.

בקרב נשים חרדיות שיעורי התעסוקה הגבוהים ביותר נרשמו בלוד ובחיפה (84%), והנמוכים ביותר נמדדו בצפת ובבית שמש (67%). ברוב היישובים שיעור התעסוקה של נשים חרדיות דומה למדי וקרוב ל-80%.

בקרב גברים חרדים קיימת שונות גדולה יותר בשיעורי התעסוקה בין היישובים. שיעורי התעסוקה הנמוכים ביותר נרשמו במודיעין עילית, באופקים ובירושלים (41%), והגבוהים ביותר בקריית מלאכי ובלוד (69%-1, 71%, בהתאמה).

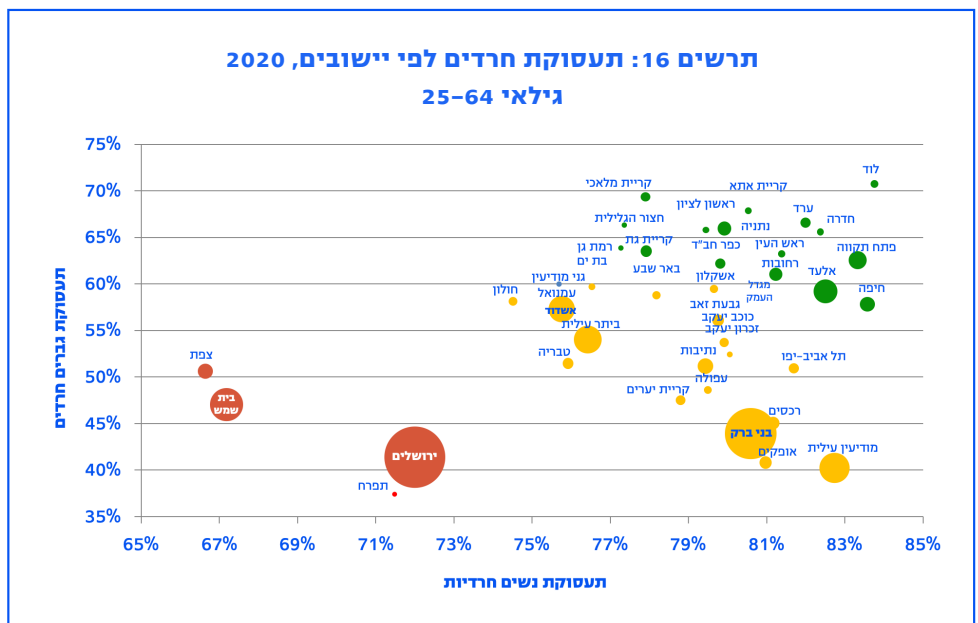

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

תרשים 16 מציג תמונת מאקרו של תעסוקת חרדים בישראל לפי יישובים. ציר ה-Y מייצג שיעורי תעסוקה של גברים חרדים וציר ה-X מייצג שיעורי תעסוקה של נשים חרדיות, משמע: ככל שהיישוב ממוקם קרוב יותר לקצה הימני של התרשים, שיעור התעסוקה של הנשים החרדיות בו גבוה יותר – וככל שהוא גבוה יותר, כך שיעור התעסוקה של הגברים החרדים בו גבוה יותר. גודל הבועות מייצג את גודלה של האוכלוסייה החרדית הבוגרת בכל יישוב. קל לראות שבהיבט התעסוקתי ירושלים, בית שמש וצפת נמצאות הרחק מאחורי היישובים האחרים, ושיעורי התעסוקה של החרדים בערים אלו (גברים ונשים כאחד) הם הנמוכים ביותר. מעניין לציין כי שלוש הערים הללו הן ערים מעורבות וכי שיעורי התעסוקה בערים החרדיות ההומוגניות גבוהים יותר (בייחוד בקרב הנשים).

עוד עולה מהנתונים כי בבני ברק ובמודיעין עילית, שתי ערים מרכזיות מאוד בחברה החרדית, שיעור התעסוקה של הנשים החרדיות גבוה, אך שיעור התעסוקה של הגברים החרדים נמוך בהרבה מאשר במרבית היישובים האחרים.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

מפתחות לצמצום פערי תעסוקה ושכר בין הציבור החרדי למגזר הכללי

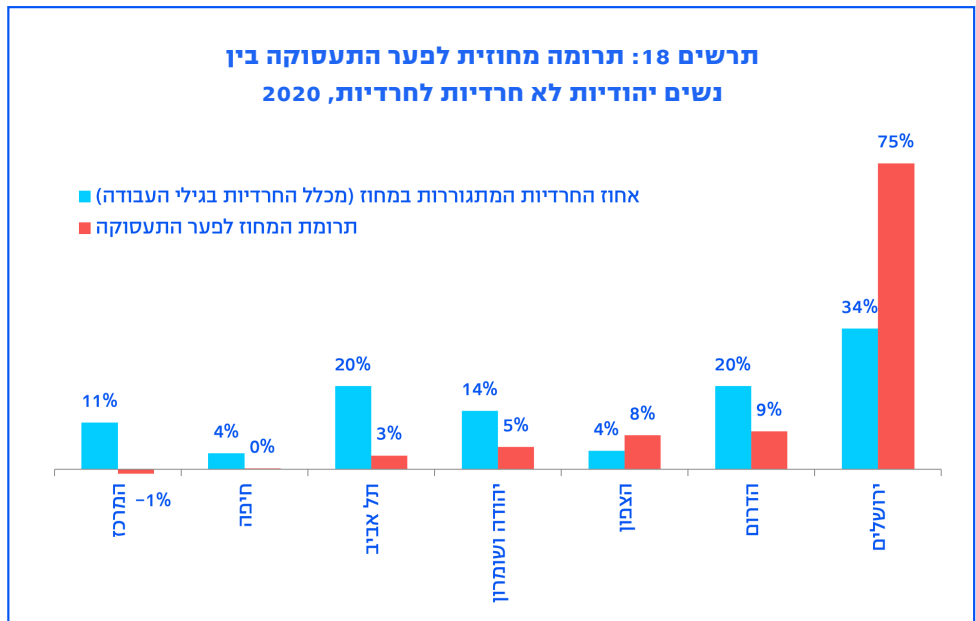
כדי לעמוד ביתר דיוק על מאפייני התעסוקה ברמת היישוב, נערך ניתוח הבוחן את תרומת היישוב לפער התעסוקה ביחס לגודלה היחסי של האוכלוסייה החרדית ביישוב מביין כלל החרדים בארץ.

בקרב הנשים ירושלים אחראית לקרוב למחצית (46%) מפער התעסוקה בין נשים חרדיות ליהודיות שאינן חרדיות. אמנם בעיר מתגורר הריכוז החרדי הגדול ביותר בארץ, אך תרומתה לפער התעסוקה גדולה בהרבה משיעור הנשים החרדיות בגילי העבודה המתגוררות בה, שעומד על 24%. גם לבית שמש תרומה גדולה במיוחד לפער התעסוקה (27%) ביחס לחלקה היחסי באוכלוסייה החרדית בישראל (9%) - כלומר, תרומתה של בית שמש לפער התעסוקה גדולה פי שלושה מחלקה היחסי באוכלוסייה החרדית. תמונה הפוכה נמצאה דווקא בעיר בני ברק, שתרומתה לפער התעסוקה בין הנשים עומדת רק על 2%, שיעור נמוך משמעותית מגודלה היחסי של האוכלוסייה החרדית בעיר (17%).

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

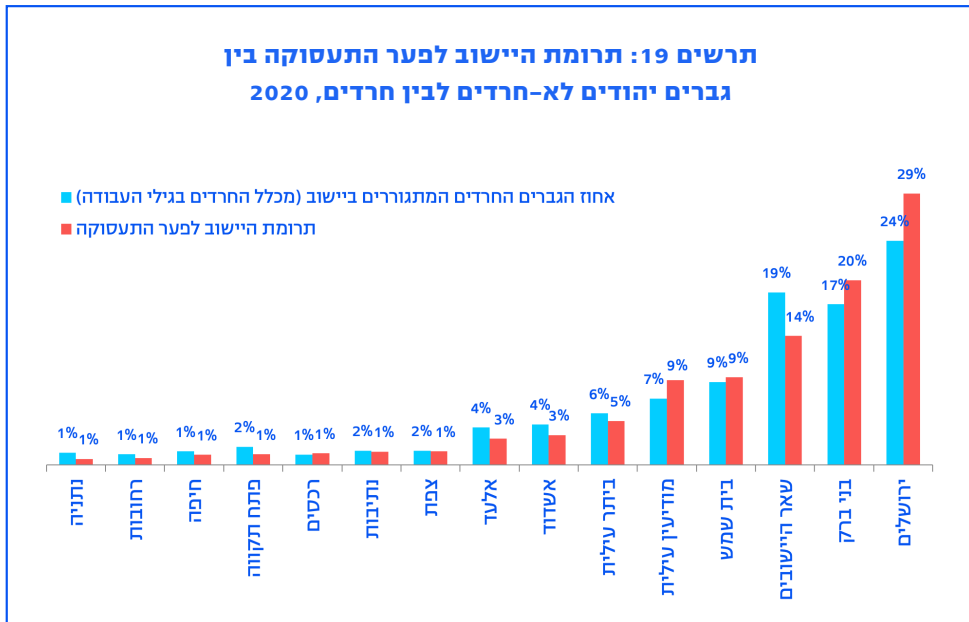
בחלוקה למחוזות נשקפת תמונה ברורה יותר של תרומת מקום המגורים לפער התעסוקה ביחס למשקל האוכלוסייה החרדית המקומית בכל מחוז (תרשים 18). מחוז ירושלים ומחוז צפון הם המחוזות היחידים שתורמים לפער התעסוקה יותר מחלקם היחסי באוכלוסייה החרדית. מחוז ירושלים, שבו מתגוררות כאמור 34% מכלל הנשים החרדיות בגילי העבודה, אחראי ללא פחות מ-75% מפער התעסוקה בין הנשים החרדיות ליהודיות שאינן חרדיות. ממצא זה מדגיש את החשיבות של מיקוד הפעולות במחוז ירושלים (ששוכנות בו, בין השאר, הערים בית שמש וירושלים) ובמחוז הצפון.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

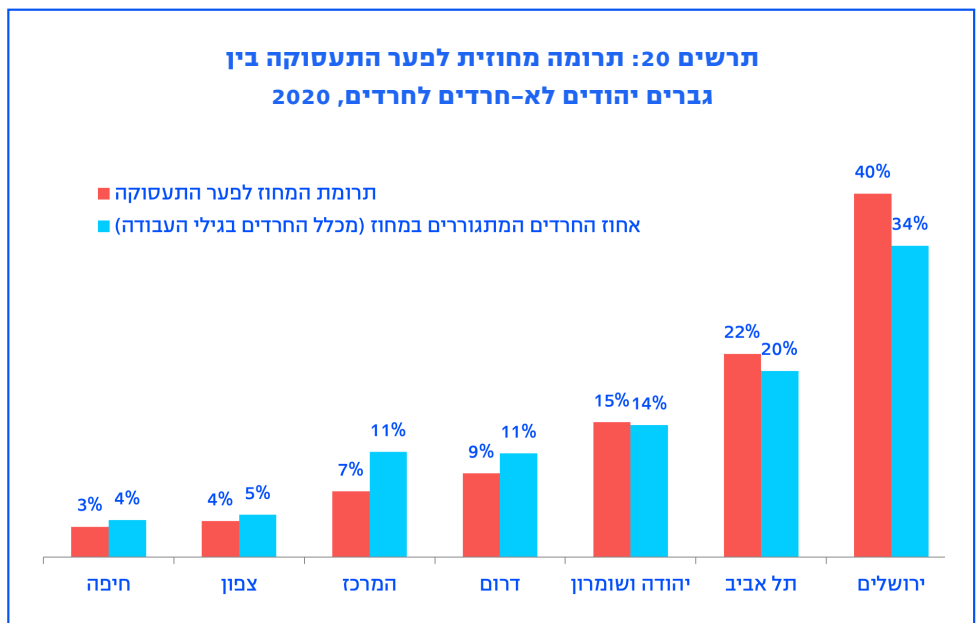
מפתחות לצמצום פערי תעסוקה ושכר בין הציבור החרדי למגזר הכללי

כאשר בוחנים את תרומתו היחסית של כל יישוב לפער התעסוקה בקרב הגברים, מתקבלת תמונה מעט פחות חדה. בירושלים, בבני ברק, בבית שמש ובמודיעין עילית התרומה היחסית לפער התעסוקה גדולה מחלקו היחסי של היישוב באוכלוסייה החרדית, אך בפער לא גדול; ארבע הערים הללו יחד תורמות כ-67% מפער התעסוקה, ומתגוררים בהן כ-57% מן הגברים החרדים בגילי העבודה בישראל. לפיכך, בהקשר של תעסוקת גברים חרדים עולה הצורך למקד מאמץ בארבע הערים האלה.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ט, 2020

ניתוח ברמה המחוזית (תרשים 20) מניב תוצאות דומות לאלו של תרומת היישובים לפער התעסוקה. מחוז ירושלים תורם 40% לפער התעסוקה בין גברים חרדים ליהודים שאינם חרדים, אף כי רק 34% מהחרדים בגילי העבודה מתגוררים בו. מחוז תל אביב (שבו שוכנת בני ברק) תורם 22% לפער התעסוקה בין הגברים, אף כי מתגוררים בו רק 20% מהחרדים בארץ.

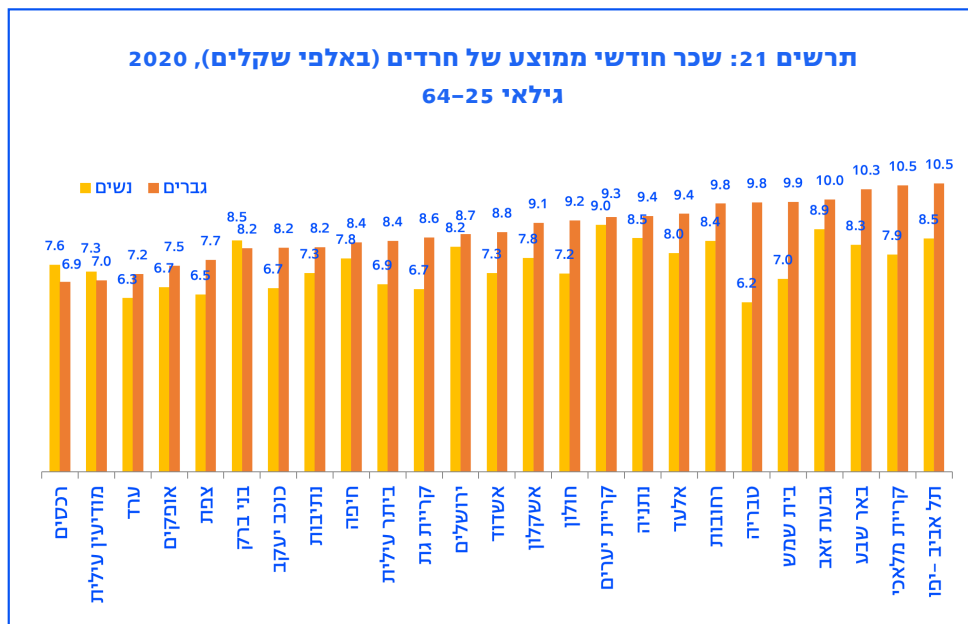

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

מפתחות לצמצום כערי תעסוקה ושכר בין הציבור החרדי למגזר הכללי

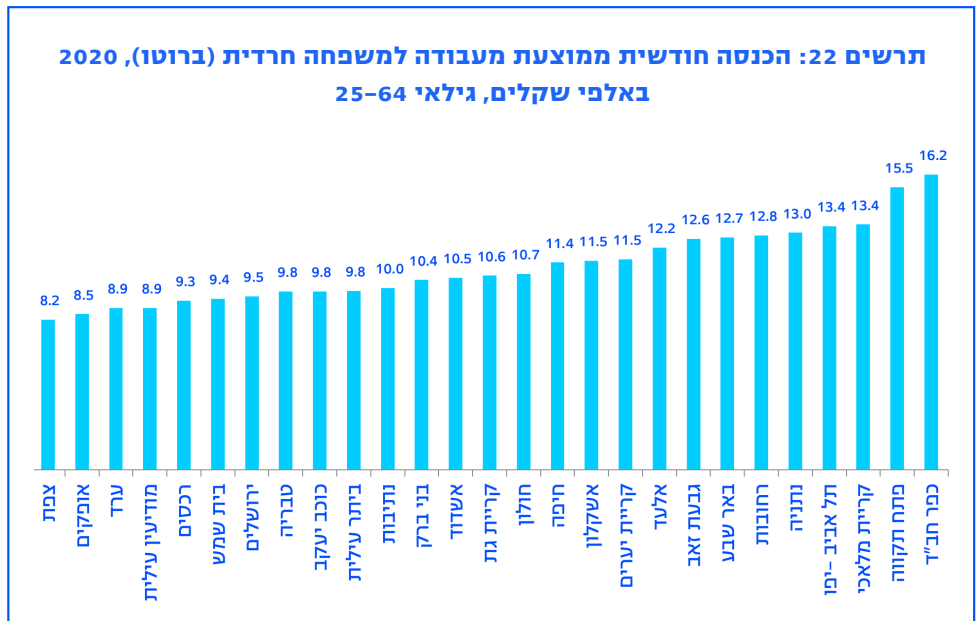
גם בתחום גובה השכר החודשי הממוצע של חרדים מתגלים הבדלים גדולים בין היישובים השונים (תרשים 21). בקרב הגברים החרדים תושבי תל אביב, קריית מלאכי ובאר שבע מרוויחים את השכר הגבוה ביותר (כ-10,500 שקלים); ואילו גברים חרדים מערד, ממודיעין עילית ומרכסים מרוויחים את השכר הנמוך ביותר (כ-7,000 שקלים). בקרב נשים חרדיות, תושבות פתח תקווה וכפר חב"ד מרוויחות את השכר הגבוה ביותר (כ-10,100 שקלים), ואילו תושבות טבריה וערד מרוויחות את השכר הנמוך ביותר (כ-6,200 שקלים).

מעניין לראות כי בבני ברק, במודיעין עילית ובמרכסים נשים חרדיות מרוויחות בממוצע שכר חודשי הגבוה משכרם של הגברים החרדים העובדים ביישוב.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

בשקלול נתוני התעסוקה והשכר של נשים ושל גברים חרדים, אפשר לחשב את ההכנסה החודשית הממוצעת (ברוטו) למשפחה חרדית מעבודה בפילוח לפי יישובים. כמו בנתוני גובה השכר, הניתוח מגלה פערים גדולים בין היישובים השונים. משפחות חרדיות מכפר חב"ד ומפתח תקווה הן בעלות ההכנסה הגבוהה ביותר מעבודה (16,200 שקלים ו-15,500 שקלים, בהתאמה); ואילו משפחות חרדיות מצפת ומאופקים הן בעלות ההכנסה הנמוכה ביותר (8,200 שקלים ו-8,500 שקלים, בהתאמה).

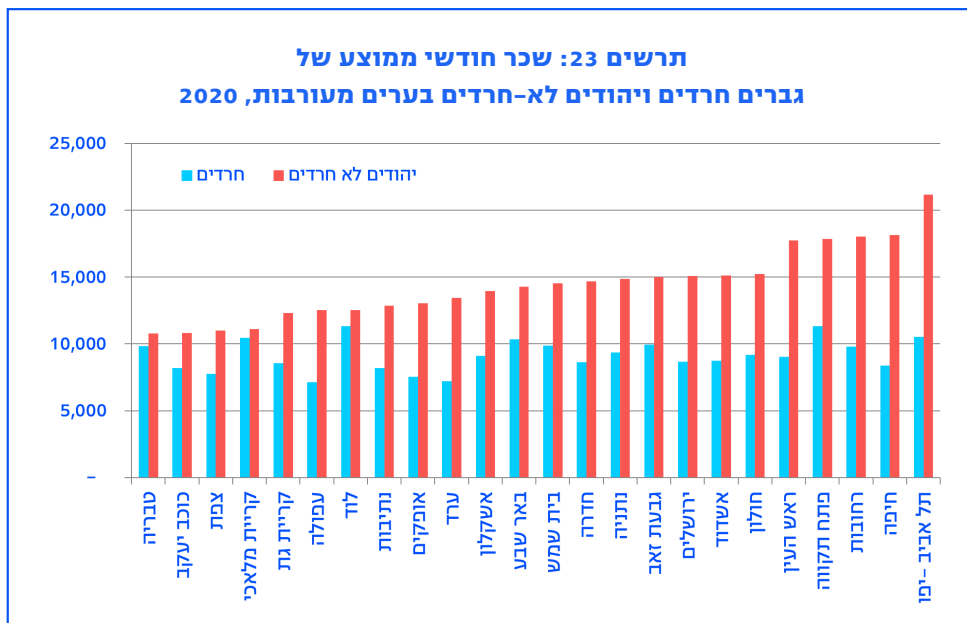

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

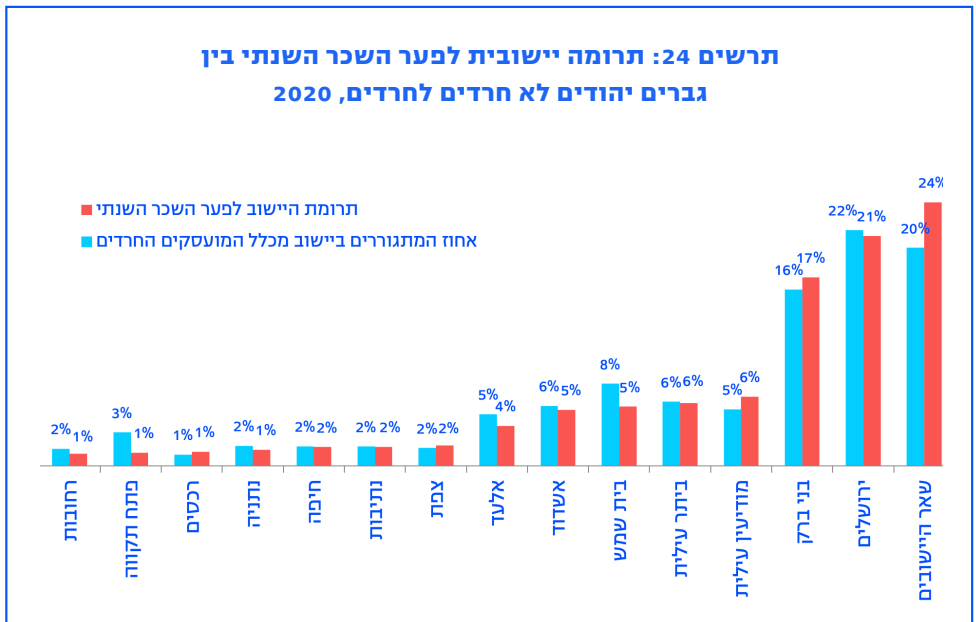
מפתחות לצמצום פערי תעסוקה ושכר בין הציבור החרדי למגזר הכללי

עוד השוואה רלוונטית בפערי השכר היא בין חרדים ללא חרדים המתגוררים באותה העיר (ערים מעורבות - תרשים 23). הערים שבהן נרשמו פערי השכר הגדולים ביותר לטובת יהודים לא חרדים הן חיפה, תל אביב וראש העין (117%, 101% ו-97%, בהתאמה). הפערים הקטנים ביותר נמדדו בקריית מלאכי, בטבריה ובלוד (6%, 10% ו-11%, בהתאמה). בהכללה, ביישובים פריפריאליים (המוצגים בתרשים כ"שאר היישובים") פערי השכר בין גברים יהודים שאינם חרדים ובין חרדים קטנים באופן ניכר מהפערים בערים במרכז הארץ.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ט, 2020

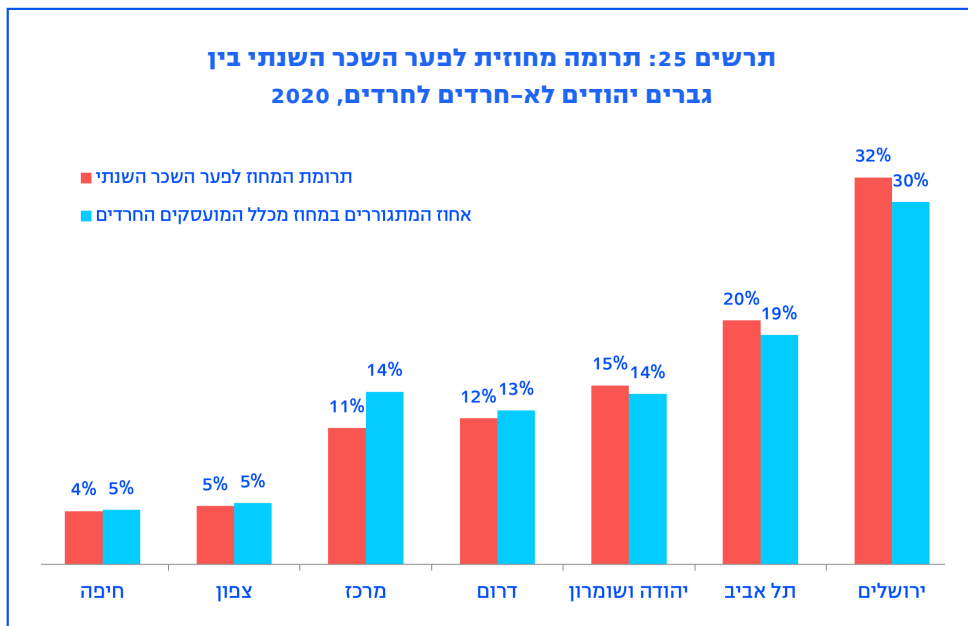
כדי להבין באילו יישובים יש למקד מאמצים כדי לצמצם את פערי השכר בין עובדים חרדים ליהודים שאינם חרדים, נערך ניתוח של תרומת היישובים לפערי השכר השנתי. בקרב גברים נמצא כי ירושלים ובני ברק הן הערים המרכזיות התורמות לפערי השכר בין גברים חרדים ליהודים שאינם חרדים, ויחד הן אחראיות לכמעט ממחצית מהפער. עם זאת, שיעור התרומה שלהן דומה לגודלן היחסי מכלל המועסקים החרדים בארץ: לירושלים תרומה של 21% לפער השכר השנתי, ו-22% מהמועסקים החרדים מתגוררים בה; ולבני ברק תרומה של 17%, ו-16% מהמועסקים החרדים מתגוררים בה. באופן כללי, אין יישוב מסוים המתבלט לרעה בתרומתו לפער השכר מעל לחלקה היחסי של אוכלוסיית החרדים העובדים המתגוררים בו.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

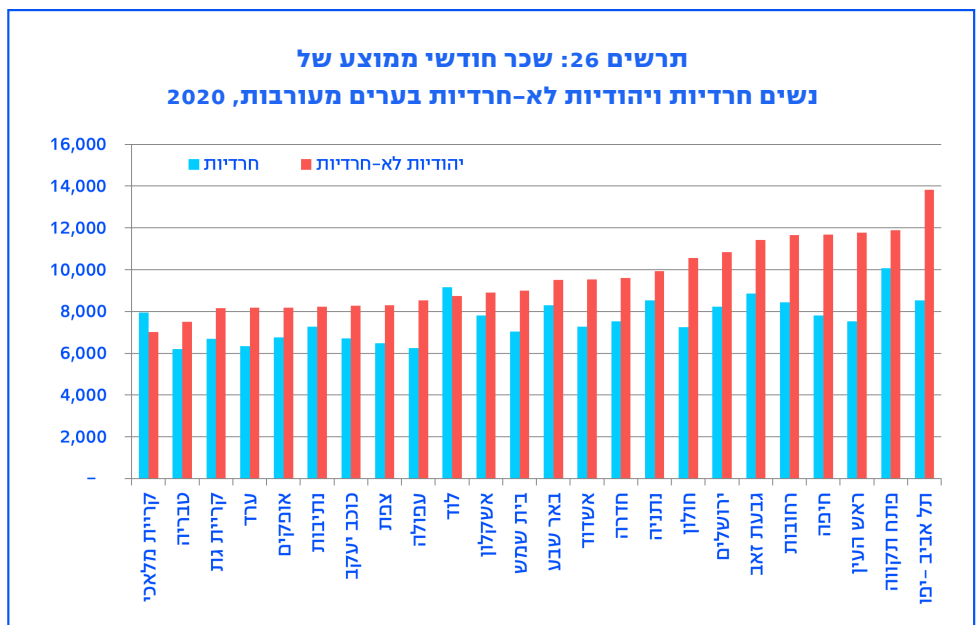
מפתחות לצמצום פערי תעסוקה ושכר בין הציבור החרדי למגזר הכללי

גם בניתוח ברמה המחוזית של פערי השכר בין גברים חרדים לגברים לא חרדים נמצא כי תרומתו של כל מחוז לפער דומה לחלקם היחסי של העובדים החרדים המתגוררים בו. בולט לטובה מחוז המרכז, אשר תרומתו היחסית לפער השכר היא 11%, אף כי מתגוררים בו כ-14% מן העובדים החרדים. מחוז ירושלים תורם את התרומה הגדולה ביותר לפער השכר השנתי בין גברים חרדים ליהודים שאינם חרדים: 32%, נתון מעט גבוה ביחס לשיעור החרדים המועסקים המתגוררים בו (30%).

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

בקרב נשים תמונת פערי השכר בין חרדיות ליהודיות לא חרדיות בערים מעורבות מורכבת יותר (תרשים 26). בערים תל אביב, ראש העין וחיפה נמדדו פערי השכר הגדולים ביותר, (62%, 57%, ו-50% לטובת יהודיות שאינן חרדיות, בהתאמה). לעומת זאת, בנתיבות נמדד פער של 12% בלבד לטובת היהודיות שאינן חרדיות, ובלוד ובקריית מלאכי נמצא כי שכרן הממוצע של החרדיות גבוה משל היהודיות הלא-חרדיות (ב-4% וב-12%, בהתאמה)

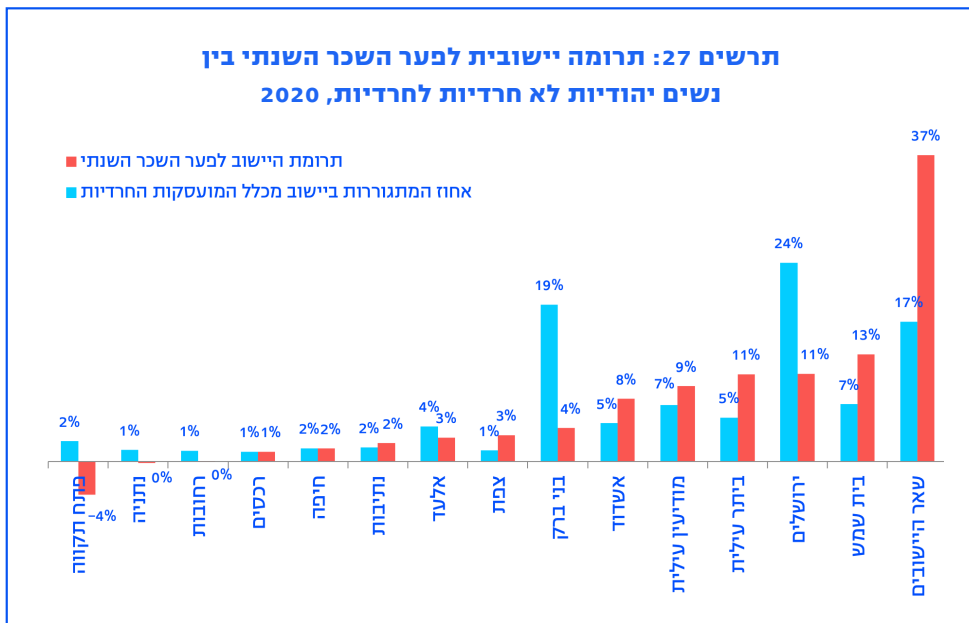

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

מפתחות לצמצום פערי תעסוקה ושכר בין הציבור החרדי למגזר הכללי

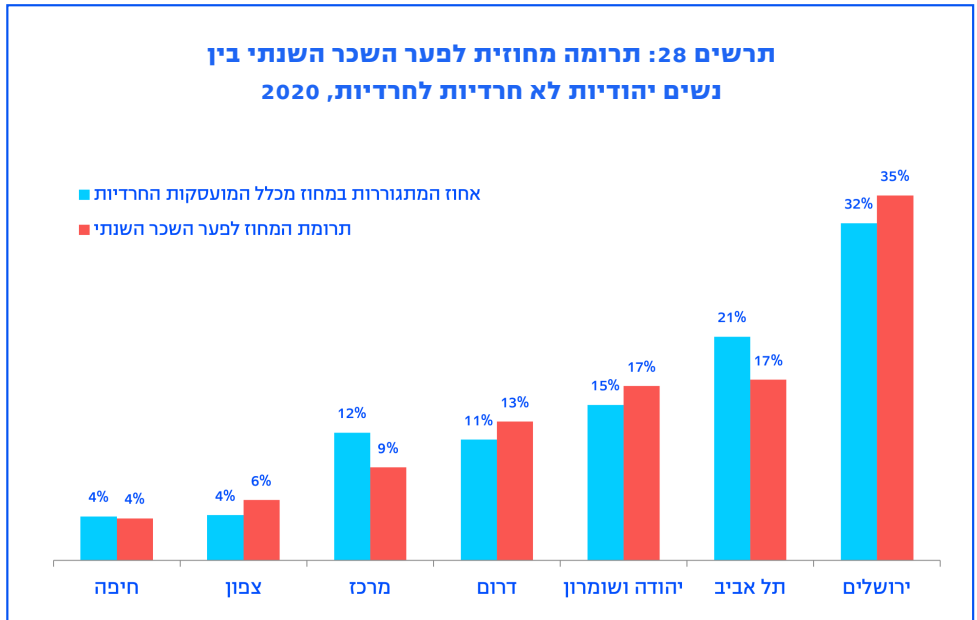
בניגוד לגברים, בקרב נשים לירושלים ולבני ברק תרומה נמוכה למדי לפער השכר השנתי בין חרדיות ללא חרדיות. ירושלים תורמת 11% בלבד לפער השכר השנתי, אך כי מועסקות בה 24% מכלל העובדות החרדיות בארץ, ובני ברק תורמת 4% בלבד לפער השכר השנתי, ומתגוררות בה 19% מן העובדות החרדיות. לעומת זאת, תרומתן היחסית של הערים בית שמש, ביתר עילית, מודיעין עילית, אשדוד וצפת לפער השכר (44% יחד) גדולה בהרבה מחלקן היחסי מקרב כלל העובדות החרדיות (25%). לפיכך בהיבט של צמצום פערי השכר מומלץ לרכז מאמץ בערים הללו.

עוד עולה מן הניתוח כי ליישובים פריפריאליים קטנים ("שאר היישובים" בתרשים 27) תרומה גדולה במיוחד לפער השכר השנתי (37%) - אך שרק 17% מן העובדות החרדיות מתגוררות ביישובים אלו.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

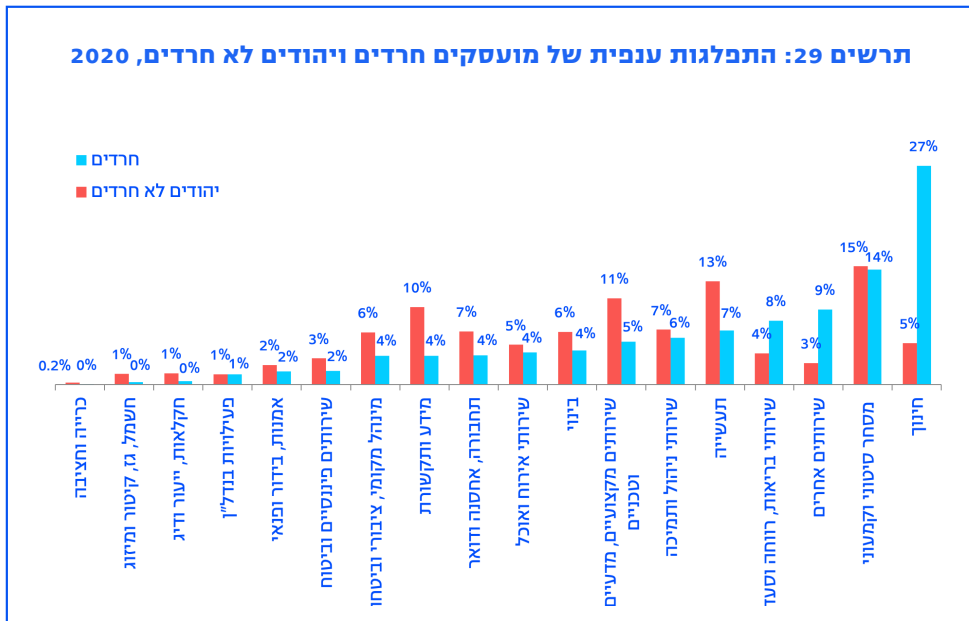
בניתוח פערי השכר לפי מחוזות מתברר היכן נמצאים אותם יישובים קטנים האחראים לחלק גדול מפערי השכר (תרשים 28); תרומתם של המחוזות ירושלים, יהודה ושומרון, צפון ודרום מעבר לחלקן היחסי של העובדות החרדיות המתגוררות בהם

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

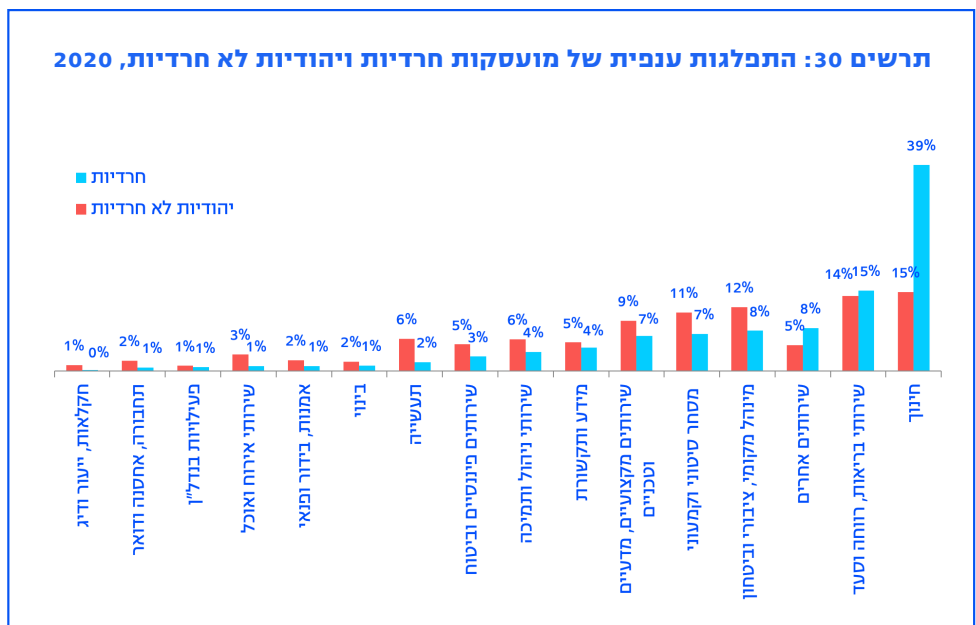
6 // ענפי תעסוקה

לענפי התעסוקה האופייניים לכל מגזר יש השפעה מכרעת על השכר, ולכן חשוב מאוד לעמוד על ההבדלים בין האוכלוסייה החרדית ליהודים שאינם חרדים בתחום זה. ההשוואה בין ענפי התעסוקה בקרב גברים מראה שלעובדים החרדים ייצוג יתר ניכר בענף החינוך: 27%, לעומת 4% בלבד בקרב יהודים לא חרדים. מנגד, לגברים החרדים יש ייצוג חסר בענפי התעשייה (7% מהגברים החרדים, לעומת 13% מהגברים היהודים שאינם חרדים), בשירותים מקצועיים, מדעיים וטכניים (5% לעומת 11%), בענפי מידע ותקשורת (4% לעומת 10%) ובשירותי תחבורה ואחסנה (4% מהגברים החרדים, לעומת 7% מהגברים היהודים שאינם חרדים).

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

גם לנשים החרדיות ייצוג יתר גדול בענף החינוך: 39% מהחרדיות מועסקות בו, לעומת 15% מן העובדות היהודיות שאינן חרדיות. הענפים שבהם יש לחרדיות ייצוג חסר הם מנהל מקומי וציבורי (8% מן הנשים החרדיות מועסקות בו, לעומת 12% מהנשים היהודיות שאינן חרדיות), מסחר סיטוני וקמעוני (7% לעומת 11%, בהתאמה), תעשייה (2% לעומת 6%, בהתאמה), ושירותים מקצועיים מדעיים וטכניים (7% מן הנשים החרדיות לעומת 9% מן הנשים היהודיות שאינן חרדיות).

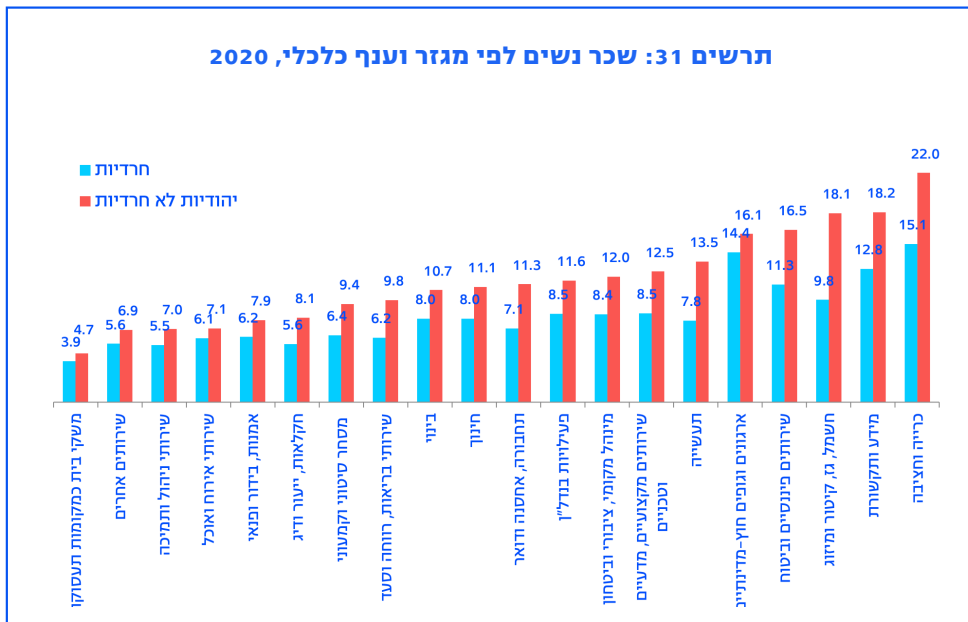
מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

מפתחות לצמצום פערי תעסוקה ושכר בין הציבור החרדי למגזר הכללי

מעבר להבדלים בענפי התעסוקה, חשוב לבחון את ההבדלים בשכר בין הקבוצות השונות בתוך כל ענף, העשויים להעיד על כך שחרדים ולא חרדים המועסקים באותו הענף עובדים בתפקידים שונים, הדורשים הכשרות וכישורים שונים, ולכן מתוגמלים אחרת.

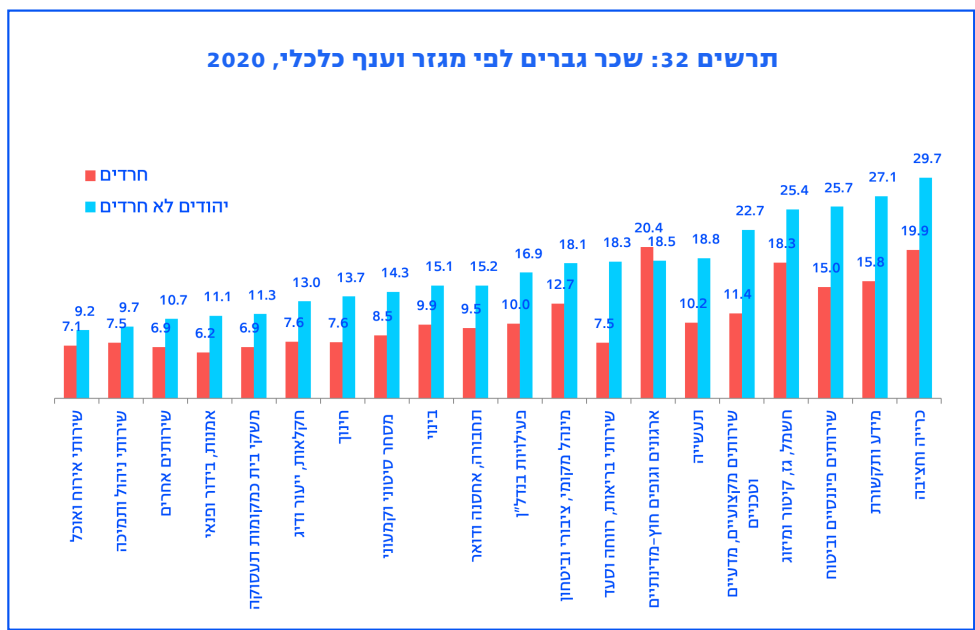
אשר לשכר: בכל הענפים הנשים החרדיות מרוויחות שכר חודשי ממוצע נמוך בהרבה מאשר נשים יהודיות שאינן חרדיות, ובמרבית הענפים הפער מגיע עד כדי שליש נשים חרדיות משתכרות בממוצע כ-70% משכרן של נשים יהודיות שאינן חרדיות. בענף התעשייה פער השכר בין הנשים הוא הגדול ביותר: נשים חרדיות העובדות בענף משתכרות 58% בלבד משכרן של נשים יהודיות שאינן חרדיות. פער השכר הנמוך ביותר נמצא בענף השירותים האחרים; נשים חרדיות משתכרות בממוצע 81% משכרן הממוצע של נשים יהודיות שאינן חרדיות המועסקות בענף.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

בקרב הגברים פערי שכר הענפיים בין יהודים שאינם חרדים לבין חרדים גדולים עוד יותר. ברוב הענפים גברים חרדים משתכרים בממוצע כ-60% משכרם של גברים יהודים שאינם חרדים. בענף הבריאות נרשם פער השכר הגדול ביותר - גברים חרדים מרוויחים כ-40% בלבד משכרם של גברים יהודים שאינם חרדים המועסקים בענף. בענפי האוכל והאירוח ובשירותי הניהול והתמיכה נמצאו פערי השכר הנמוכים ביותר: גברים חרדים משתכרים בממוצע כ-75% משכרם של גברים יהודים שאינם חרדים העובדים בענפים אלו.

ההבדלים בפערי השכר בענפים השונים משקפים, בין היתר, את האתגרים המורכבים שעומדים מול גברים חרדים המשתלבים בשוק העבודה - ובפרט את פערי ההשכלה, הידע המקצועי והמימונויות הנדרשות בענפים בפריז גבוה.

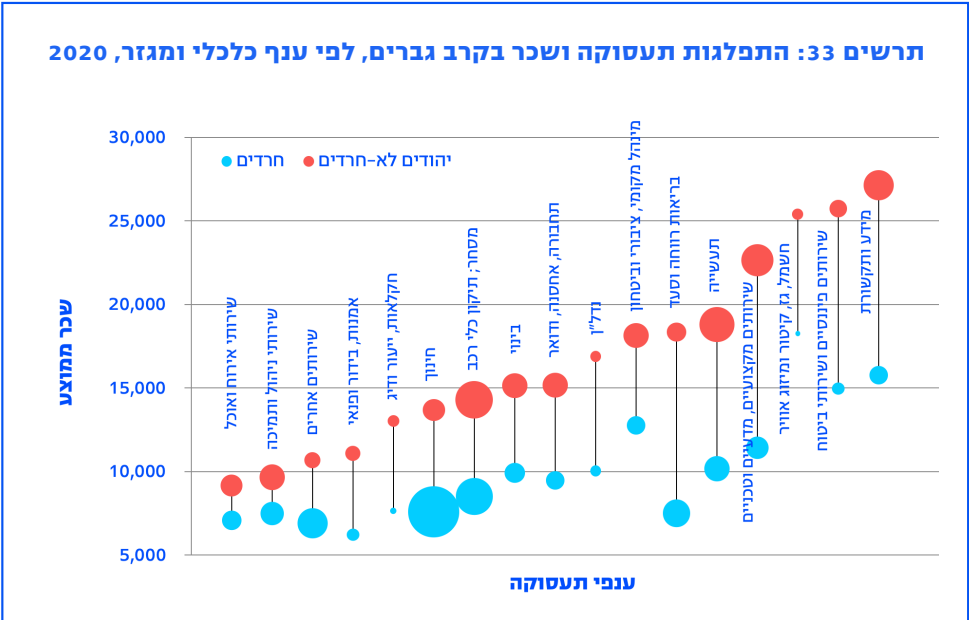

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

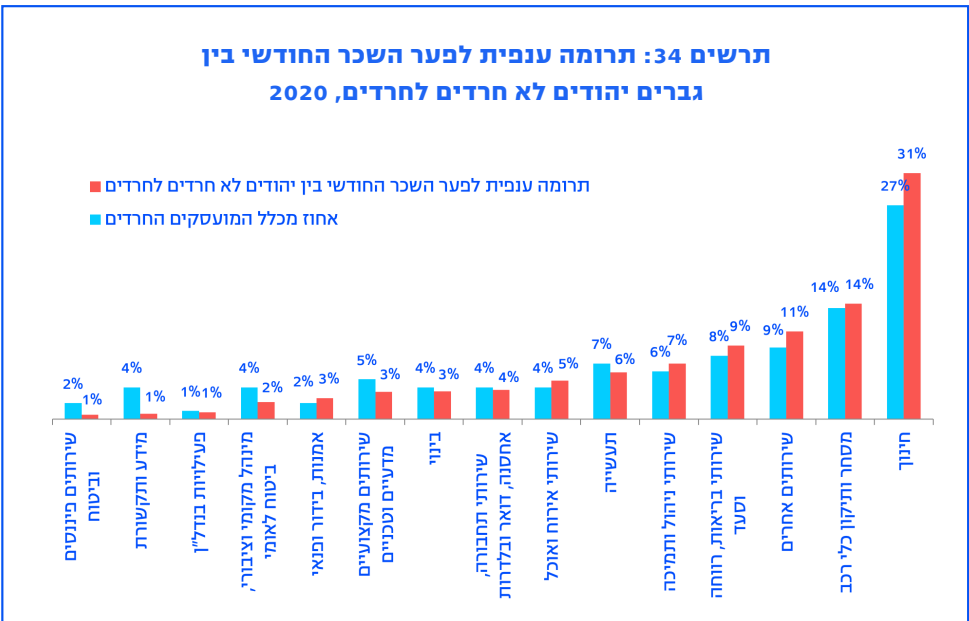
מפתחות לצמצום פערי תעסוקה ושכר בין הציבור החרדי למגזר הכללי

תרשים 33 מציג את התפלגות התעסוקה והשכר של גברים בכמה ממדים: ציר ה-Y מייצג את השכר הממוצע, על ציר ה-X פרושים ענפי התעסוקה השונים, וגודל הבועות מייצג את גודלה של האוכלוסייה העובדת בענף מבין כלל המועסקים באוכלוסייה (למשל, בקרב חרדים הבועה הגדולה ביותר היא חינוך, מפני שבענף זה מועסק אחוז הגברים החרדים הגבוה ביותר). אפשר לראות כי שיעור גבוה של גברים חרדים מועסקים בענפים שבהם פוטנציאל ההשתכרות נמוך ביחס לממוצע במשק, למשל, ענף החינוך וענף המסחר. לעומת זאת, בענפים המתאפיינים בפיריון גבוה ובפוטנציאל השתכרות גבוה, כגון תעשייה, מידע ותקשורת, שירותים פיננסיים, ושירותים מקצועיים, מדעיים וטכניים - מועסק אחוז נמוך יחסית של גברים חרדים, וגם שכרם הממוצע של החרדים המועסקים בענפים אלו נמוך באופן ניכר מזה של יהודים לא חרדים בענף. לפיכך יש לפעול בשני כיוונים: גם להגדיל את שיעור הגברים החרדים המועסקים בענפים בפיריון גבוה, וגם לשפר את יכולתם למצוא את פוטנציאל ההשתכרות הגבוה הקיים בענפים אלו.

מבחינת תרומתו היחסית של כל ענף לפער השכר החודשי בין גברים חרדים לגברים יהודים שאינם חרדים, נראה כי התרומה היחסית של הענפים השונים לפער דומה להתפלגות הענפית של הגברים החרדים, כלומר, ככל שיותר גברים חרדים מועסקים בענף, כך תרומתו לפער השכר גבוהה יחסית (תרשים 34). ענף התעסוקה המרכזי של הגברים החרדים, ענף החינוך, הוא גם הענף בעל התרומה הגדולה ביותר לפערי השכר בין הגברים - 31%, שיעור מעט גבוה ביחס לאחוז החרדים המועסקים בו מבין כלל הגברים החרדים (27%). הענף השני בהיקף תרומתו לפער השכר בין הגברים הוא ענף המסחר - אחראי ל-14% מהפער, בהתאם למשקל המועסקים החרדים בו.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

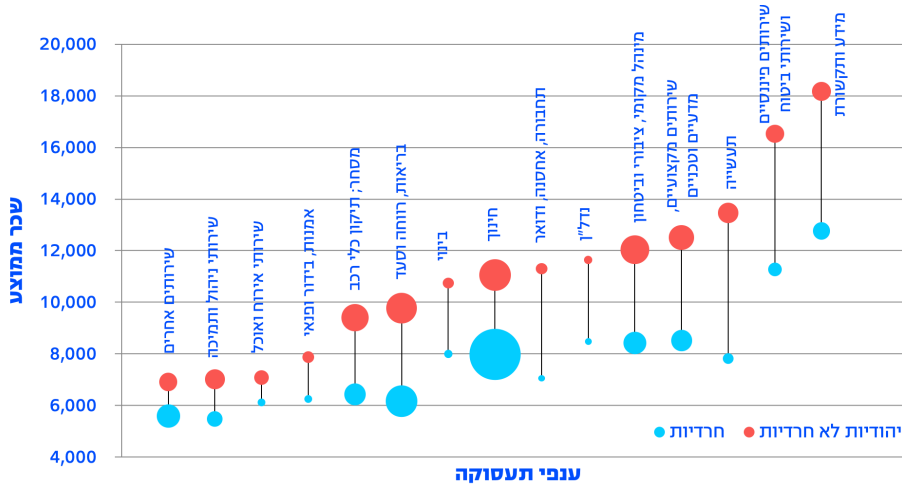
מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

מפתחות לצמצום פערי תעסוקה ושכר בין הציבור החרדי למגזר הכללי

ניתוח דומה בוצע בקרב נשים. התפלגות התעסוקה והשכר של הנשים מעלה שגם הנשים החרדיות מרוכזות בענפים המאופיינים בפריון נמוך, אך במידה פחותה מאשר הגברים, ונוכחותן חסרה בענפים המאופיינים בפריון גבוה: מידע ותקשורת, שירותים פיננסיים ותעשייה. כמו אצל הגברים, גם בענפים בשכר גבוה יש פער שכר גדול לרעת החרדיות.

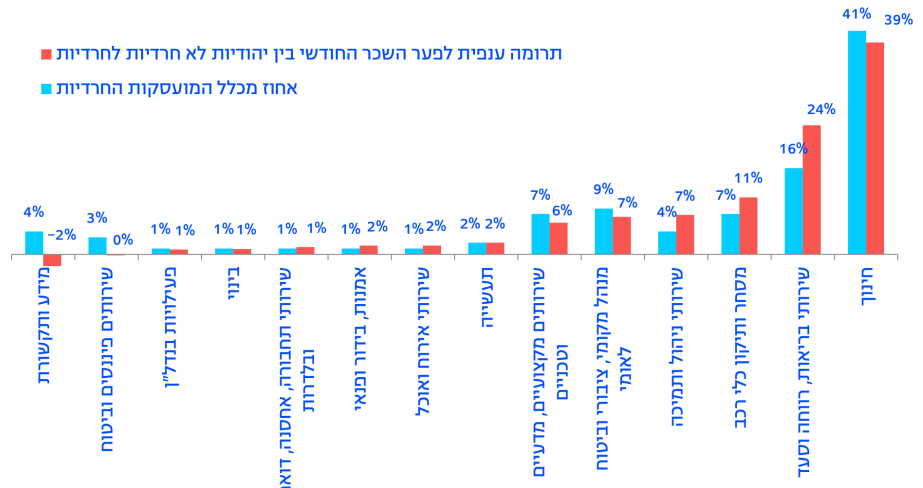
אשר לתרומה הענפית לפער השכר החודשי בין חרדיות ליהודיות שאינן חרדיות: ענף החינוך, המרכזי בתעסוקה של נשים חרדיות (41% מהמועסקות החרדיות עובדות בו), תורם 39% לפער השכר. בענף הבריאות, לעומת זאת, התרומה היחסית לפער השכר החודשי (24%) גבוהה מאוד ביחס לשיעור הנשים החרדיות המועסקות בו (16%). מהנתונים עולה חשיבות המיקוד בשני ענפים אלו, והצורך להקנות לנשים חרדיות כלים ויכולות לצמצום פערי השכר הקיימים, לצד ניתוב נשים העובדות בענפים אלו לענפים בעלי פריון עבודה גבוה יחסית.

תרשים 35: התפלגות תעסוקה ושכר בקרב נשים, לפי ענף כלכלי ומגזר, 2020

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

תרשים 36: תרומה ענפית לפער השכר החודשי בין נשים יהודיות לא חרדיות לחרדיות לחרדיות, 2020

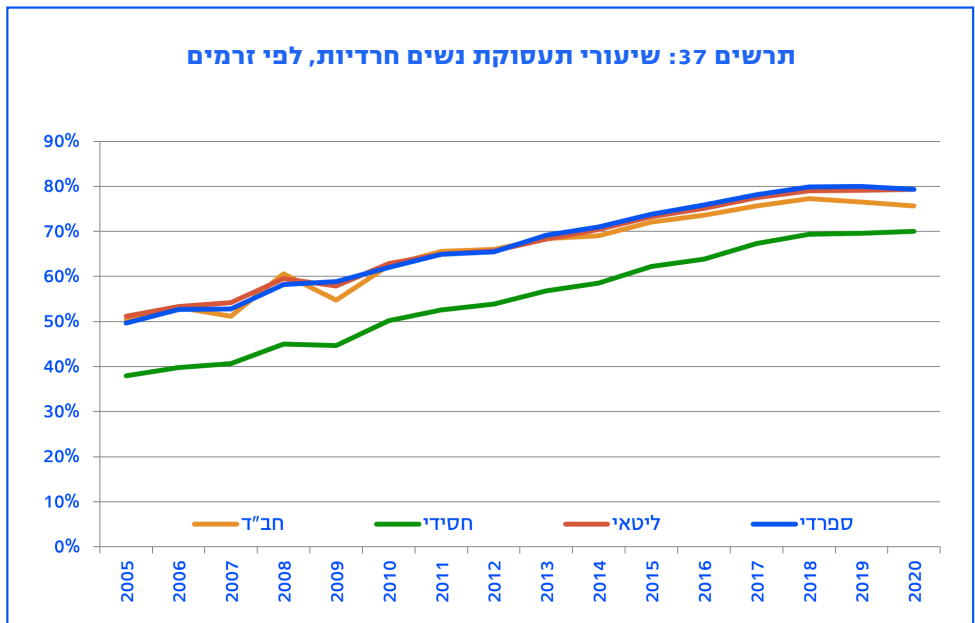
מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

7 // זרמים בחברה החרדית

החברה החרדית מורכבת ממגוון זרמים וקהילות. החלוקה העיקרית והיסודית היא לשלושה זרמים מרכזיים: חסידים, ספרדים וליטאים, ולצידם זרם רביעי, קטן יותר – חסידות חב"ד, השונה מאוד במאפייניה משאר החסידויות.

ארבעה זרמים אלו נבדלים זה מזה בהיסטוריה, באידאולוגיה ובאורחות החיים, ויש בקרבם רמות שונות של פתיחות בתחומי השכלה, חינוך, תעסוקה, דיור ועוד. הבדלים אלו באים לידי ביטוי גם בתפיסות ובפרקטיקות הנוגעות להשתלבות בשוק העבודה, ולכן יש לבחון את מאפייני התעסוקה בחברה החרדית גם בהסתכלות קהילתית.

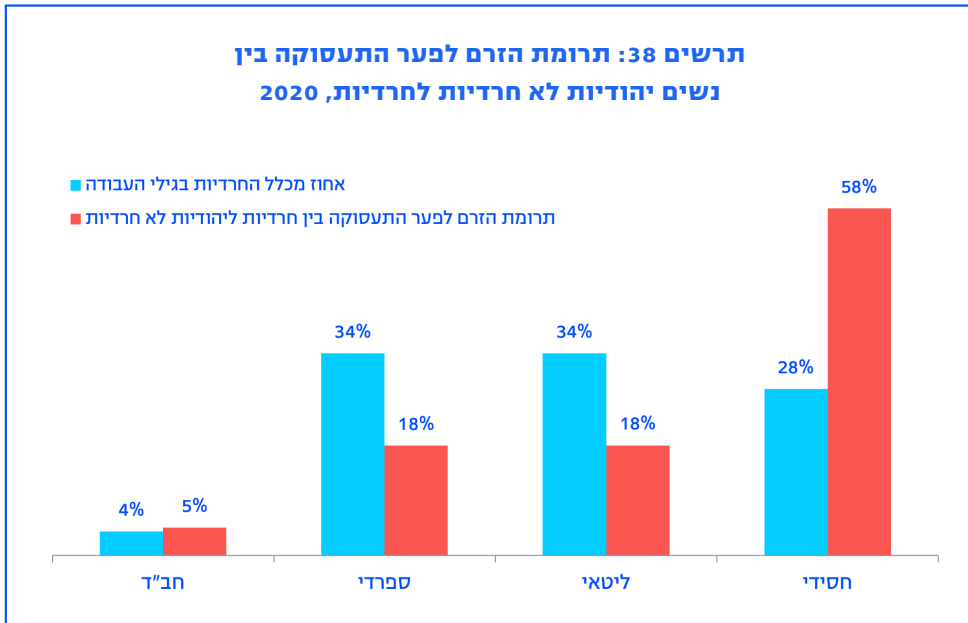
תרשים 37 מציג את שיעורי התעסוקה של נשים חרדיות בחלוקה לזרמים בין 2005 ל-2020. בכל הזרמים שיעור התעסוקה של נשים חרדיות עלה מאוד בשנים אלו, אך יש הבדלים במגמות הגידול בזרמים השונים. בשנת 2005 עמד שיעור התעסוקה של נשים חסידיות על 38%, נמוך באופן ניכר משיעור התעסוקה של נשים ספרדיות וליטאיות (כ-50%). בשנת 2020 שיעור התעסוקה של נשים חסידיות כמעט הוכפל והגיע ל-70%, ושיעור התעסוקה של נשים ספרדיות וליטאיות הגיע לכ-80%. כך, הפער בין הנשים החסידיות לנשים מיתר הזרמים הצטמצם במקצת – אך שיעורי התעסוקה שלהן נותרו הנמוכים ביותר, ובאחוז ניכר.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ט, 2005-2020

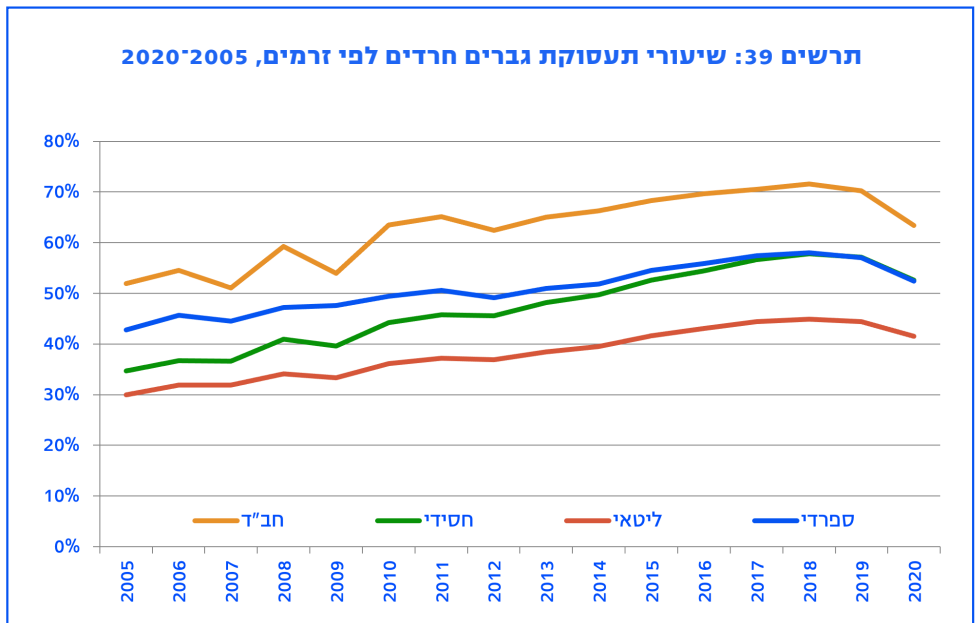
כדי לעמוד ביתר דיוק על חלקם של הזרמים השונים בפערי התעסוקה, נבדקה תרומתו של כל זרם לפער התעסוקה בין נשים חרדיות לבין יהודיות שאינן חרדיות לצד חלקו בכלל אוכלוסיית הנשים החרדיות בגילי העבודה (תרשים 38). ניכר היטב כי הנשים החסידיות אחראיות לרוב הפער (58%), אף שחלקן היחסי מקרב כלל הנשים החרדיות הוא 28% בלבד. בשאר הזרמים שיעורי התעסוקה של הנשים החרדיות קרובים מאוד לאלו של יהודיות שאינן חרדיות, ולכן תרומתן לפער התעסוקה היא קטנה למדי (ונמוכה יותר מחלקם של הזרמים הללו באוכלוסיית הנשים החרדות). לפיכך, כדי לצמצם עוד יותר את פערי התעסוקה (שכבר כעת הם קטנים יחסית) בין נשים יהודיות שאינן חרדיות ובין חרדיות, יש למקד מאמץ בהגדלת שיעורי התעסוקה של נשים מהמגזר החסידי.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

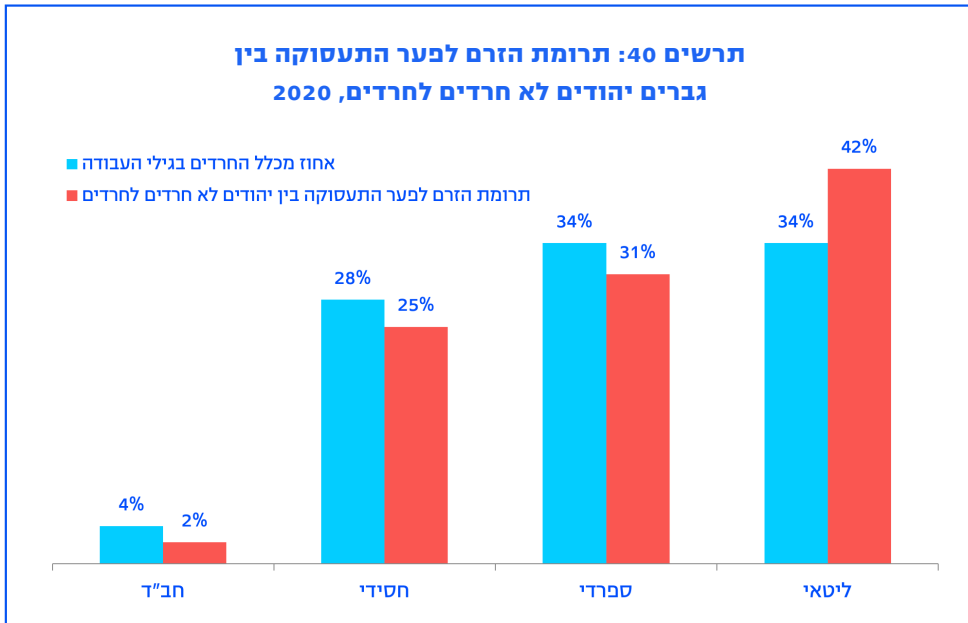
השוואה דומה של שיעורי התעסוקה לפי זרמים חרדיים בוצעה גם עבור הגברים (תרשים 39). מן הנתונים ניכר כי שיעור תעסוקה של הגברים הליטאים היה ונותר הנמוך ביותר מבין כלל הזרמים. בשנת 2005 עמד שיעור התעסוקה של הליטאים על 30%, וטיפס בהדרגה ל-41% בשנת 2020. בקרב גברים חסידיים נרשמה העלייה הגדולה ביותר בשיעורי התעסוקה; בשנת 2005 היה שיעור התעסוקה בקרבם נמוך משל הספרדים (35% לעומת 43%, בהתאמה), אך עד שנת 2020 צומצמו הפערים ושיעור התעסוקה של החסידיים השתווה לשיעור בקרב הספרדים - 52%.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

תרשים 40 מציג את תרומתו היחסית של כל זרם לפער התעסוקה בין גברים חרדים לגברים יהודים שאינם חרדים, לצד חלקו של כל זרם בכלל אוכלוסיית הגברים החרדים. תרומתו של הזרם הליטאי לפער התעסוקה היא הגדולה ביותר (42%) - שיעור גבוה יותר מאחוז הגברים הליטאים מכלל החרדים בגילי העבודה, שעומד על 34%.

הגברים הספרדים והחסידיים, לעומת זאת, תורמים לפער התעסוקה קצת פחות משיעורם באוכלוסייה החרדית: תרומת הספרדים לפער התעסוקה היא 31%, ושיעורם באוכלוסייה החרדית הוא 28%. ותרומת החסידיים לפער היא 25%, ואילו שיעורם באוכלוסייה החרדית הוא 28%. לפיכך, הפוטנציאל הגדול ביותר לצמצום פערי התעסוקה הוא בקרב גברים ליטאים - אשר פערי התעסוקה בינם ובין יהודים שאינם חרדים הם הגדולים ביותר. יש לציין כי בזרם זה גם מתקיימים החסמים האידיאולוגיים והקהילתיים הקשים ביותר להשתלבות גברים בשוק העבודה.

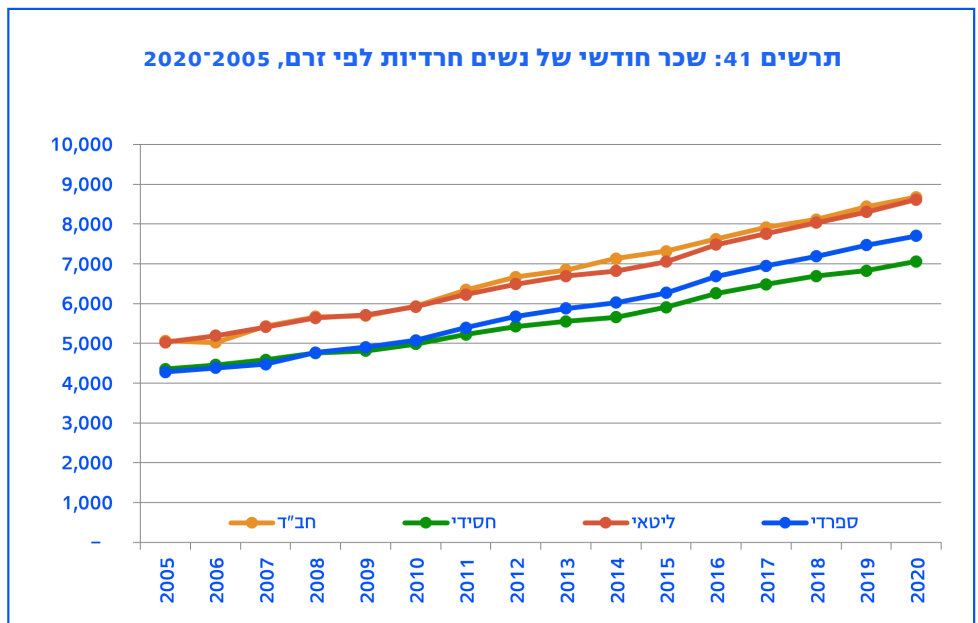
מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

לצד השוני בשיעורי התעסוקה, להבדלים בין הזרמים החרדיים יש השפעה גם על רמות השכר החודשי הממוצע. בקרב נשים חרדיות, לאורך כל התקופה שנבחנה (2005-2020) היו נשים ליטאיות ונשים מזרם חב"ד בעלות השכר הגבוה ביותר, ונשים חסידיות וספרדיות השתכרו בממוצע הרבה פחות מהן. בשנת 2005 השתכרו נשים ספרדיות 4,281 שקלים בחודש בממוצע, נשים חסידיות - 4,353 שקלים (רק 2% יותר מנשים ספרדיות), ונשים ליטאיות השתכרו 5,025 בחודש - 17% יותר מנשים ספרדיות, ו-15% יותר מנשים חסידיות.

בעשור וחצי האחרונים נרשמה עלייה גדולה בשכרן הממוצע של נשים חרדיות מכל הזרמים, אך בזרמים מסוימים קצב הגידול היה מהיר יותר מאחרים. אצל נשים ספרדיות היה הגידול הנומינלי הגדול ביותר, של 80%, וכך הגיע שכרן הממוצע ל-7,701 שקלים ב-2020. שכרן הנומינלי של

הנשים הליטאיות עלה בתקופה זו ב-71%, ועמד על 8,600 שקלים בשנת 2020. בתחתית הרשימה נמצאות הנשים החסידיות, אשר שכרן הממוצע עלה בתקופה זו ב-62% בלבד ועמד בשנת 2020 על 7,058 שקלים בחודש. פער השכר בין הנשים הליטאיות ונשות חב"ד ובין הנשים החסידיות התרחב בהדרגה במשך התקופה מ-15% ל-22%, ולעומת זאת פער השכר בין ובין הנשים הספרדיות הצטמצם מ-17% ל-12% בלבד.

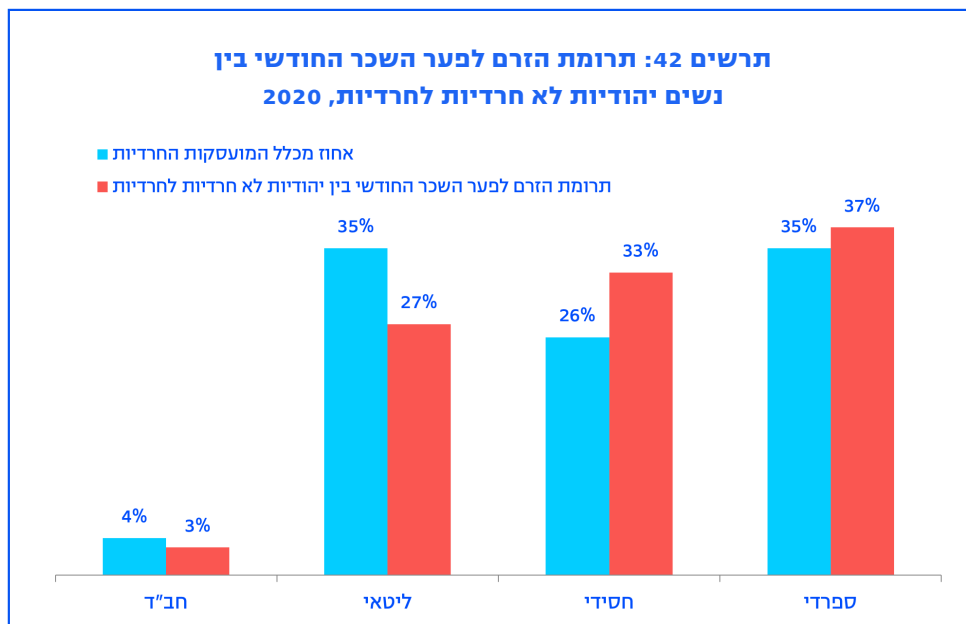
המקור להבדלים בין הזרמים בקצב גידול השכר עשוי להיות נעוץ באופי ההכשרה ובענפי העיסוק של הנשים החרדיות השונות; בין הזרמים יש הבדלים במידת הנגישות של מסגרות ההכשרה לנשים, וכן בעמדות כלפי הכשרה ותעסוקה בענפים ובמקצועות שונים.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

מפתחות לצמצום פערי תעסוקה ושכר בין הציבור החרדי למגזר הכללי

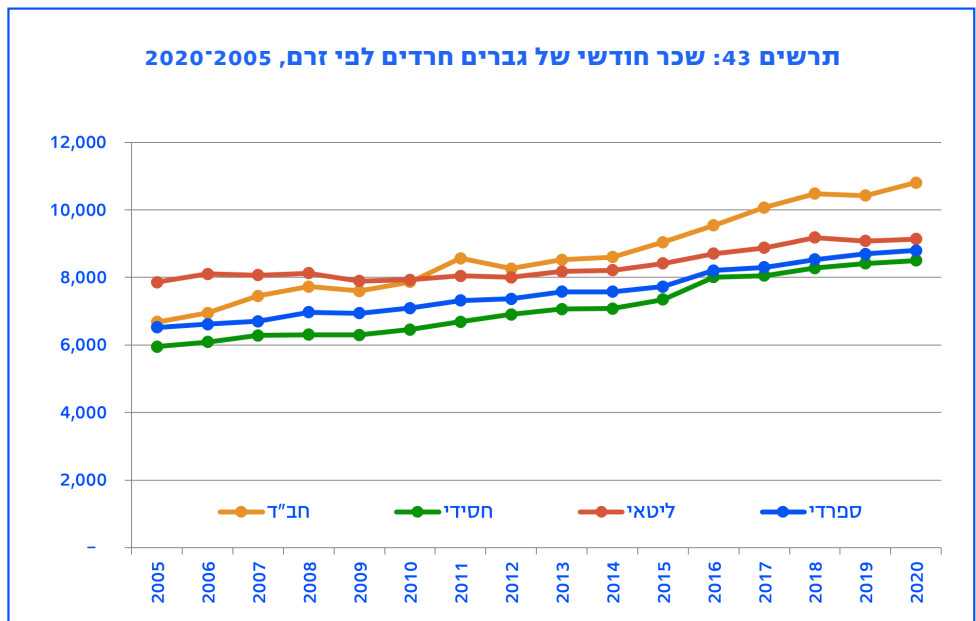
בבחינת תרומתו היחסית של כל זרם לפער השכר החודשי בין נשים חרדיות לנשים יהודיות שאינן חרדיות, עולים כמה ממצאים מעניינים (תרשים 42). נשים ספרדיות תורמות את התרומה הגדולה ביותר לפער השכר - 37% (קרוב לשיעורן באוכלוסיית החרדיות בגילי העבודה, 35%) - אך על פי שהן משתכרות יותר מנשים חסידיות. ככל הנראה הסיבה לכך היא ששיעור התעסוקה בקרב הנשים הספרדיות גבוה יותר. נשים חסידיות אחראיות לכשליש מפער השכר - יותר מחלקן היחסי באוכלוסיית הנשים החרדיות העובדות (26%), כנראה בשל שכרן הנמוך. תרומתן של הנשים הליטאיות דומה לזו של הנשים החסידיות (27%), אך על פי שחלקן היחסי של מקרב כלל העובדות החרדיות גבוה יותר (35%).

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

תרשים 43 מציג את מגמות השכר החודשי בקרב גברים חרדים. בכל התקופה הנמדדת (2005-2020) שכרם הממוצע של הגברים החסידים היה הנמוך ביותר מבין הזרמים; בשנת 2005 עמד שכרם הממוצע על 5,950 שקלים, לעומת גברים ספרדים שהשתכרו 6,522 שקלים בממוצע (10% יותר מהשכר הממוצע של גברים חסידים), וגברים ליטאים שהשתכרו 7,862 שקלים בממוצע (32% יותר משכרם הממוצע של החסידים, ו-21% יותר משכרם הממוצע של הספרדים).

לאורך השנים פערי השכר בין גברים חרדים מהזרמים השונים הצטמצמו בהדרגה: בשנת 2020 היה שכרם של הספרדים דומה לזה של החסידים ועמד על 8,801 שקלים - רק כ-3% יותר משכרם של החסידים, שעמד על 8,504 שקלים בממוצע. שכרם הממוצע של גברים ליטאים עמד בשנת 2020 על 9,139 שקלים, כך שפער השכר בין גברים ליטאים לגברים חסידים הצטמצם ל-7% בלבד, והפער

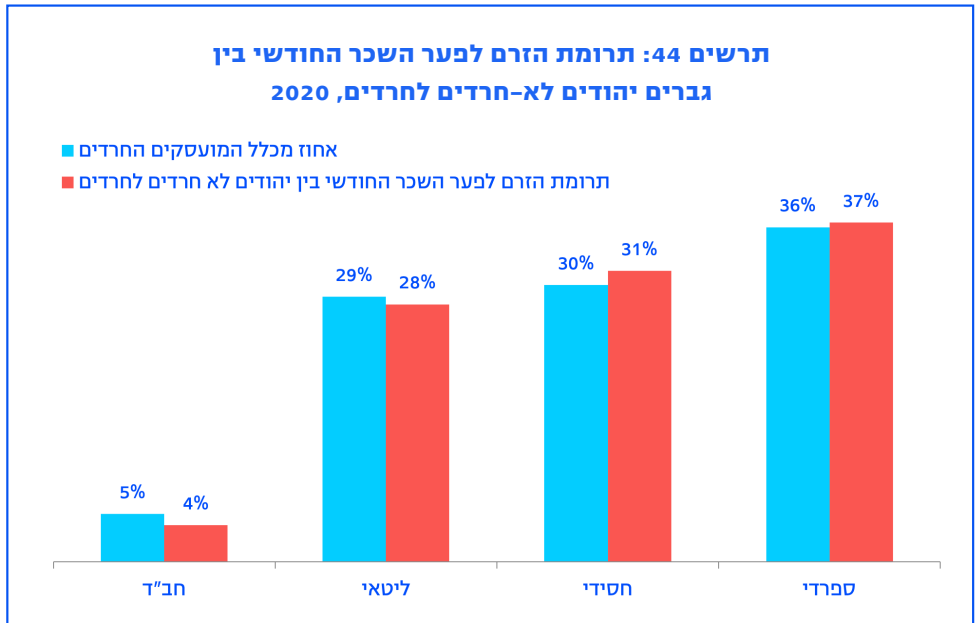
מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2005-2020

מפתחות לצמצום פערי תעסוקה ושכר בין הציבור החרדי למגזר הכללי

בין ליטאים לספרדים - ל-4% בלבד. משמעות הדבר היא שבקרב גברים ליטאים קצב עליית השכר היה האיטי ביותר: בין השנים 2005-2020 חל גידול נומינלי של 35% בשכרם של הגברים הספרדים, של 43% בשכרם של הגברים החסידיים, ושל 16% בלבד בשכרם של גברים ליטאים.

מגמות אלו מצביעות ככל הנראה על תהליכים חברתיים שעברו הקהילות השונות בחברה החרדית. ייתכן שצמצום פערי השכר בין הספרדים והחסידיים ובין הליטאים מלמד על נכונות גדולה יותר של הליטאים להשתלב במשרות שפוטנציאל ההשתכרות בהן גבוה יותר. נוסף על כך, נראה כי הגידול המהיר שחל בשכרם הממוצע של חסידי חב"ד בשנים האחרונות מתואם עם הזינוק שנרשם בשיעור האקדמאים מזרם זה.

בבחינת תרומתו של כל זרם לפער השכר לעומת חלקם של הגברים המשתייכים אליו בכלל אוכלוסיית הגברים החרדים בגילי העבודה, ניכר כי בכל הזרמים התרומה היחסית לפער דומה לחלקו היחסי של הזרם מקרב העובדים החרדים. תוצאה זו נובעת מכך שפער השכר בין גברים יהודים לא חרדים ובין גברים חרדים מכל אחד מהזרמים גדול עשרות מונים מפער השכר בין זרם אחד לאחר. לכן, להבדלי השכר הקטנים בין הזרמים השונים אין כמעט השפעה על תרומתו היחסית של כל זרם לפער השכר הכולל בין גברים יהודים שאינם חרדים לבין חרדים. לדוגמה, שכרם הממוצע של גברים גבוה מזה של החסידיים בכ-300 שקלים, אך נמוך מזה של יהודים לא חרדים בכ-8,000 שקלים. כלומר, פער השכר בין הספרדים לחסידיים מתגמד ביחס לפער השכר בין היהודים שאינם חרדים לבין החסידיים או הספרדים, ובכל הזרמים (למעט אולי חסידות חב"ד הקטנה) רמות השכר ופיריון העבודה של הגברים נמוכות בפער ניכר מאלו של יהודים לא חרדים. לפיכך יש להשקיע מאמצים בשיפור רמות השכר של גברים חרדים בכל שלושת הזרמים העיקריים (ליטאים, חסידיים וספרדים).

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

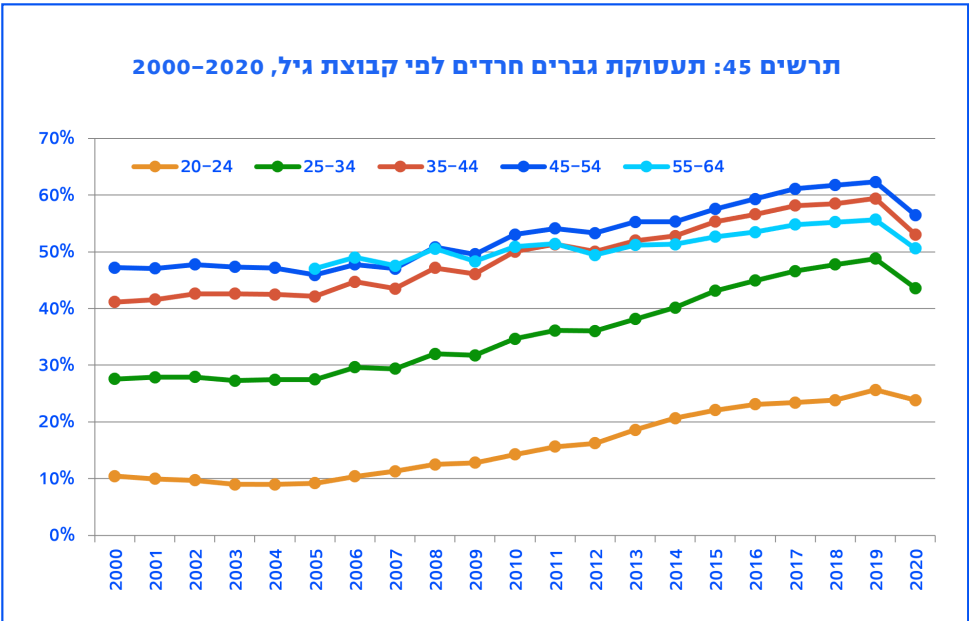
8 // הבוצות גיל

סוגיה מרכזית נוספת שיש לתת עליה את הדעת היא ההבדלים בין רמות השכר והתעסוקה בקבוצות הגיל השונות בחברה החרדית. בשל הרכב הגילים הצעיר של האוכלוסייה החרדית, לצעירים חרדים יש השפעה גדולה במיוחד על רמות השכר ועל שיעורי התעסוקה הממוצעים במגזר - ומכאן על הפערים בינם ובין יהודים שאינם חרדים.

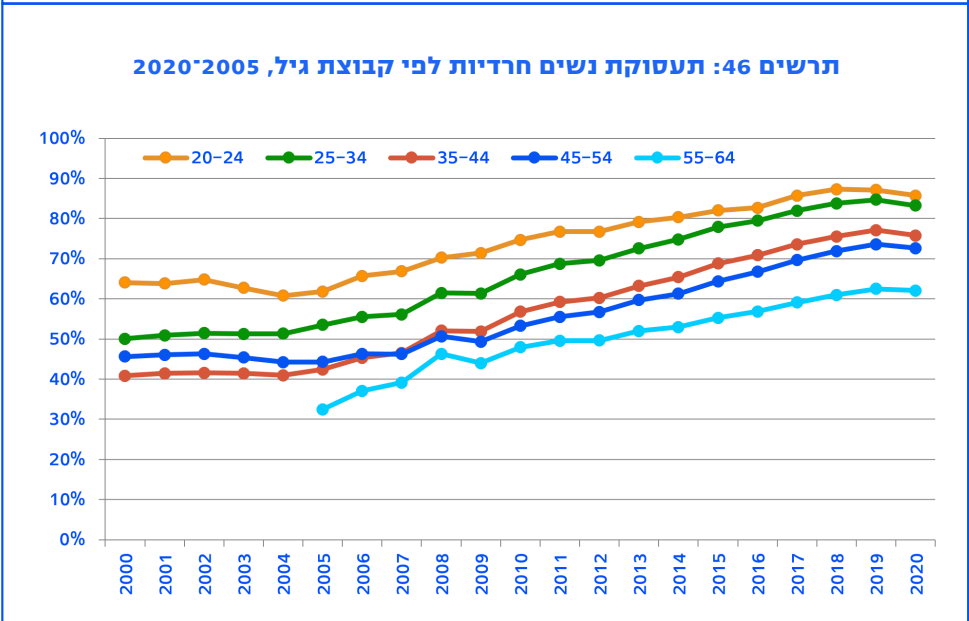
מבחינת מגמות התעסוקה בשני העשורים האחרונים, ניכר כי בכל אחת מקבוצות הגיל הנכללות בגילי העבודה העיקריים (25-64) החלה עלייה בשיעורי התעסוקה של גברים חרדים סביב שנת 2006.² בין 2005 ל-2019³ העלייה הגדולה ביותר בשיעורי התעסוקה התרחשה בקרב גילאי 25-34 (21 נקודות אחוז). מכיוון שקבוצה זו היא גם הגדולה ביותר (בגין הרכב הגילים הצעיר בחברה החרדית), היא הייתה אחראית לכמחצית מסך העלייה בתעסוקת חרדים בני 25-64 בתקופה הנמדדת (9 נקודות אחוז מתוך 18). ממצאים אלו מוכיחים כי הצעירים הם הכוח העיקרי המניע את מגמת העלייה בתעסוקת גברים חרדים.

גם אצל הנשים החרדיות מגמת העלייה בתעסוקה החלה סביב שנת 2006, אך קצב העלייה היה מהיר משל הגברים. העלייה הגדולה ביותר נרשמה בקבוצת הגיל 35-44 (35 נקודות אחוז), אך גם בקרב צעירות בגילי 25-34 נרשמה בתקופה זו עלייה מרשימה של 31 נקודות אחוז. ומכיוון שקבוצת הגיל 25-34 היא גם הגדולה ביותר (מקרב קבוצות הגיל הרלוונטיות), היא אחראית לכ-42% מסך העלייה בתעסוקת נשים חרדיות בנות 25-64 (13 נקודות אחוז מתוך 32).

תרשים 45: תעסוקת גברים חרדים לפי קבוצת גיל, 2000-2020

תרשים 46: תעסוקת נשים חרדיות לפי קבוצת גיל, 2005-2020

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2000-2020

מפתחות לצמצום פערי תעסוקה ושכר בין הציבור החרדי למגזר הכללי

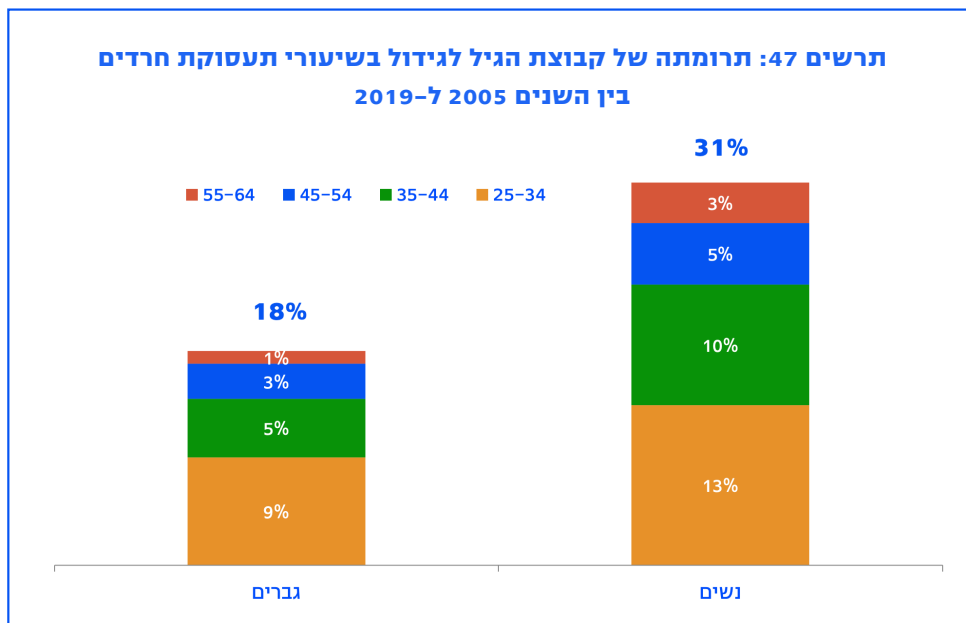
אם כן, גם בקרב נשים ניכר כי הצעירות הן הכוח העיקרי המניע את מגמת העלייה בתעסוקה, אך גם תרומתן היחסית של בנות 35-44 היא גדולה, והן אחראיות לכשליש מסך העלייה. מעניין לציין כי שיעורי התעסוקה הגבוהים ביותר בקרב הנשים החרדיות נרשמו בקבוצת הגיל 20-24². 87% בשנת 2019. בחברה החרדית חלקה היחסי של קבוצה זו הוא גדול, ובשל שיעורי התעסוקה הגבוהים מאוד בה הכללתה של קבוצה זו בהגדרת גילי העבודה העיקריים הייתה מגדילה ב-2 נקודות אחוז את שיעור התעסוקה הנמדד עבור נשים חרדיות, ומקטינה בהיקף דומה את שיעור התעסוקה הנמדד עבור יהודיות שאינן חרדיות. משמעות הדבר היא שבפועל שיעורי התעסוקה של הנשים החרדיות כבר השתוו לאלו של יהודיות שאינן חרדיות.

תרשים 47 מציג את תרומתה היחסית של כל קבוצת גיל לגידול בשיעורי התעסוקה של האוכלוסייה החרדית בגילי העבודה. כאמור, הן בקרב הגברים הן בקרב הנשים תרומתם של גילאי 25-34 לסך העלייה בתעסוקה היא הגדולה ביותר³ - כמחצית בקרב הגברים (9 נקודות אחוז מתוך 18) וכ-42% בקרב הנשים (13 נקודות אחוז מתוך 32). עוד ניכר כי תרומתם של בני 55-64 לעלייה היא הנמוכה ביותר, והם אחראים לכשמינית בלבד מן העלייה - שיעור דומה לחלקה היחסי של קבוצה זו בקרב כלל הגברים החרדים בגילי 25-64.

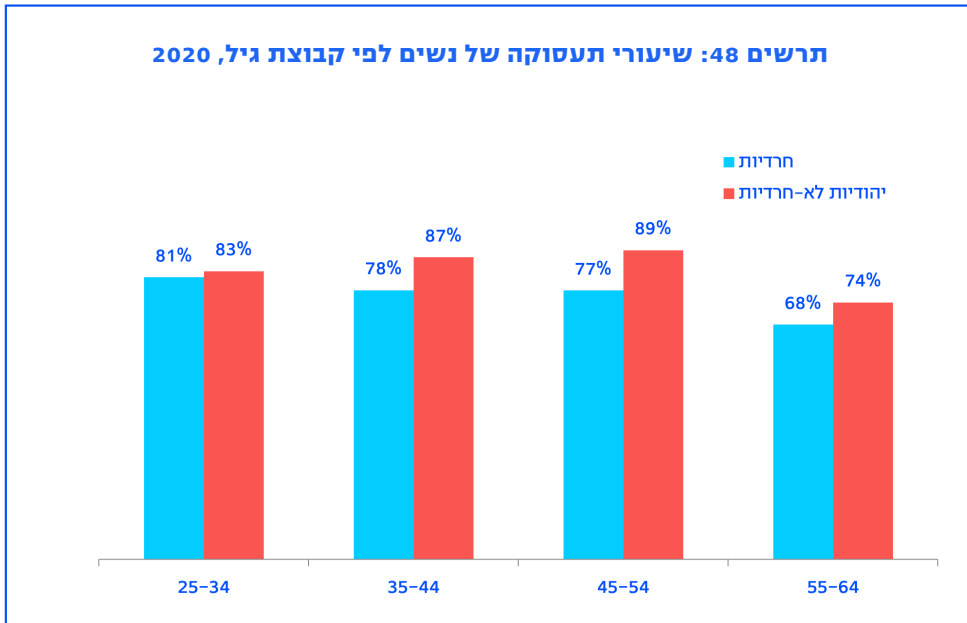
² עבור קבוצת הגיל 55-64 נתוני התעסוקה והשכר חושבו משנת 2005 ואילך, כיוון שהקבצים המנהליים שהמחקר מתבסס עליהם אינם כוללים דיווחי הכנסות של פרטים שהיו מבוגרים מגיל 64 בשנת 2005.

³ שנת 2020 הוחרזה בגלל השפעת משבר הקורונה.

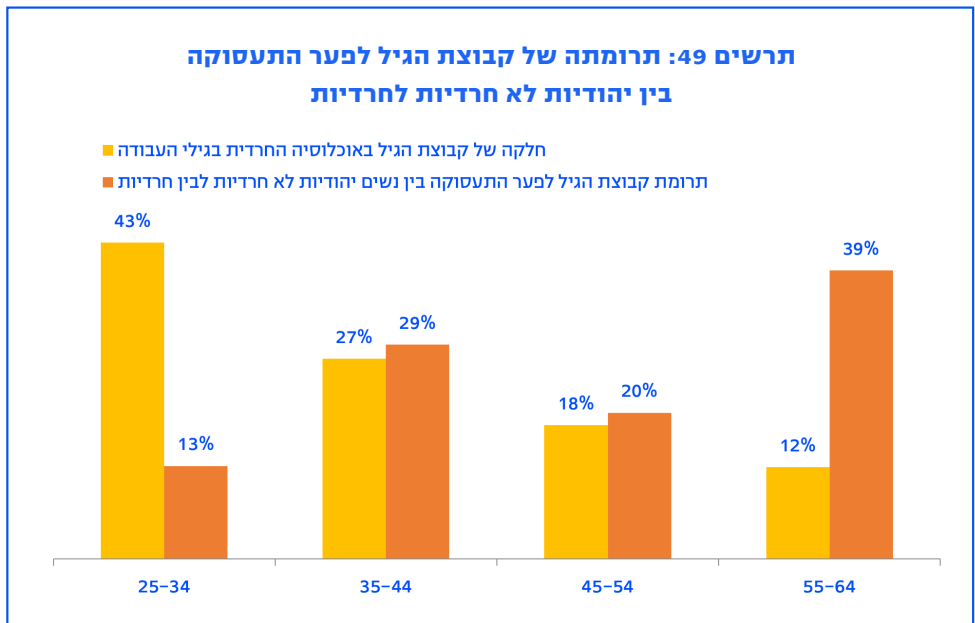
מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2005-2019

בבחינה השוואתית של שיעורי התעסוקה בקרב נשים חרדיות לעומת יהודיות שאינן חרדיות ניכר כי בכל קבוצות הגיל שיעורי התעסוקה של יהודיות שאינן חרדיות גבוהים משיעורי התעסוקה של חרדיות (תרשים 48). הפער הקטן ביותר בין הקבוצות (2 נקודות אחוז) נמצא בקבוצת הגיל הצעירה, גילי 25-34. עוד ניכר כי שיעורי התעסוקה של נשים בגילי 55-64 צונחים בשני המגזרים, כנראה בגלל פרישה מוקדמת של חלק מהנשים.

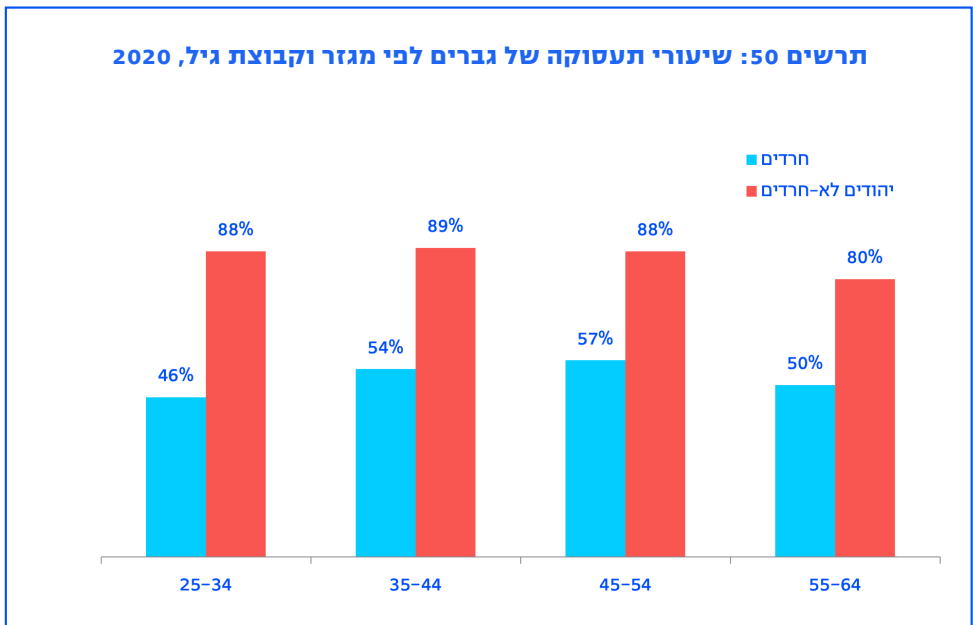
מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

מניתוח תרומתה של כל קבוצת גיל לפער התעסוקה בין יהודית לא חרדיות לחרדיות עולה כי דווקא קבוצת הגיל המבוגרת ביותר אחראית לחלק הגדול ביותר בפער התעסוקה (39%) - שיעור גבוה הרבה יותר מחלקה היחסי של קבוצה זו בקרב נשים חרדיות בגילי העבודה (12%). תרומתה של קבוצת הגיל הצעירה ביותר לפער התעסוקה היא הנמוכה ביותר, 13% בלבד - אף שחלקן היחסי בקרב נשים חרדיות בגילי העבודה הוא 43%. לפיכך, כדי לצמצם את פער התעסוקה בין נשים יהודיות שאינן חרדיות לבין חרדיות יש להתמקד בעיקר בחרדיות מקבוצת הגיל המבוגרת (55-64) ולפעול לדחיית פרישתן משוק העבודה לגילים מאוחרים יותר.

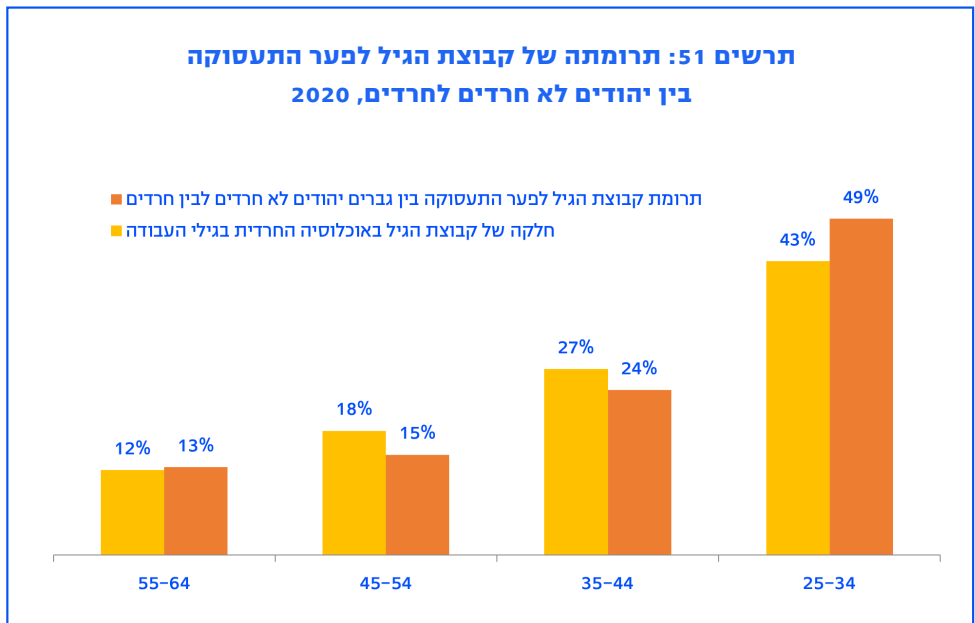
מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2000-2020

ניתוח דומה בוצע גם בקרב הגברים. כמו אצל הנשים, בכל קבוצות הגיל מתקיימים פערים בין שיעורי התעסוקה של היהודים שאינם חרדים ובין אלו של החרדים - אך הם גדולים בהרבה מן הפערים בקרב הנשים. כתמונת ראי לנתונים בקרב נשים, אצל הגברים החרדים הפער הגדול ביותר מתקיים בקבוצת הגיל הצעירה ביותר, 25-34, שבה רק 46% מהגברים החרדים עובדים, לעומת 88% מהגברים היהודים שאינם חרדים - פער של 38 נקודות אחוז. בשונה מן הנשים החרדיות, אצל הגברים החרדים ניכר כי שיעורי התעסוקה עולים עם הגיל (ויורדים שוב לקראת גיל פרישה), כך שבקבוצות המבוגרות יותר פער התעסוקה מצטמצם במקצת (אך עודנו גדול מאוד).

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2000-2020

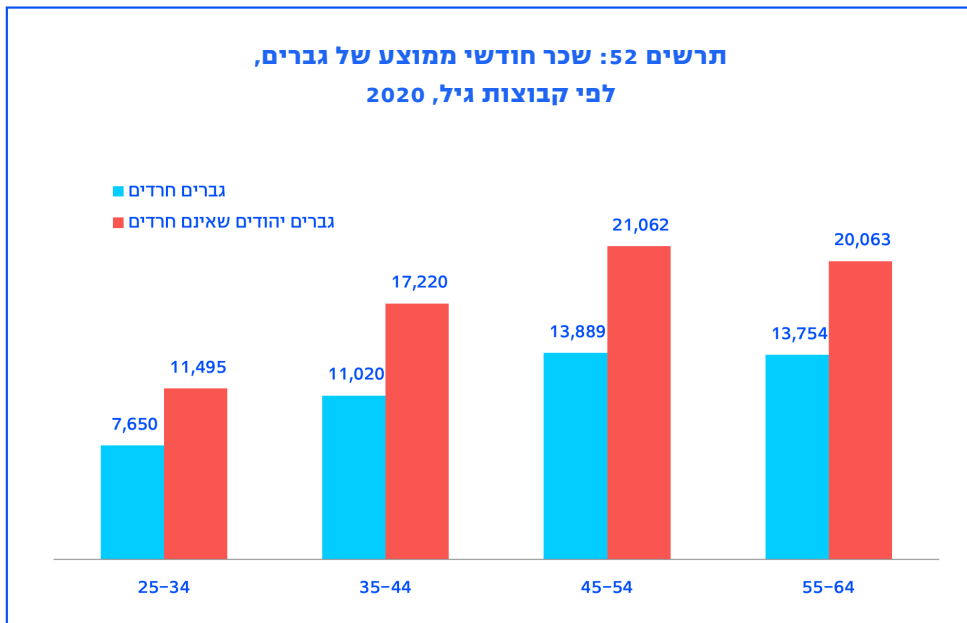
כצפוי מהנתונים שהובאו לעיל, קבוצת הגיל הצעירה אחראית לחלק הגדול ביותר בפער התעסוקה בין גברים לא חרדים לגברים חרדים (49%), מעט יותר ממשקלה של קבוצת הגיל בקרב כלל הגברים החרדים בגילי העבודה (43%). לגברים החרדים המבוגרים התרומה הקטנה ביותר לפער השכר, 10%, בהתאם לחלקה היחסי של קבוצה זו בכלל גילי העבודה (12%). ממצאים אלו מחזקים את הצורך למקד מאמצים בקבוצות הגיל הצעירות בקרב גברים חרדים כדי לצמצם את פערי התעסוקה בינם ובין יהודים שאינם חרדים.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

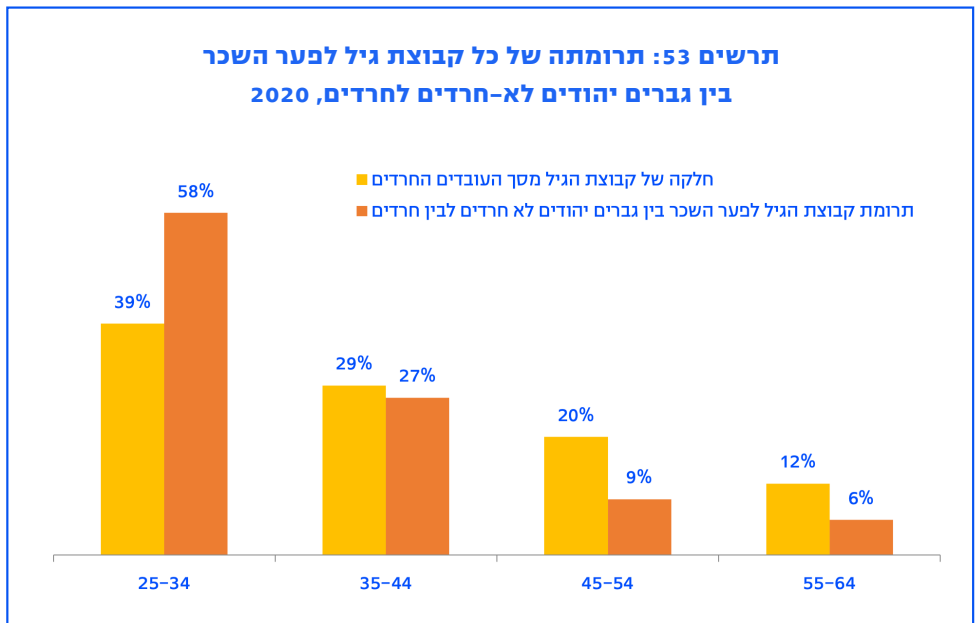
גם בתחום פערי השכר בין המועסקים החרדים למועסקים היהודים שאינם חרדים יש משמעות לחלוקה לקבוצות גיל. בקרב גברים בקבוצת הגיל 44-35, פער השכר בין האוכלוסיות הוא הגדול ביותר: גברים יהודים שאינם חרדים משתכרים 56% יותר מאשר גברים חרדים. פער השכר הנמוך ביותר (45%) מתקיים בקבוצת הגיל המבוגרת ביותר, גילי 64-55. בשתי קבוצות הגיל הנותרות הפער עומד על כ-50%.

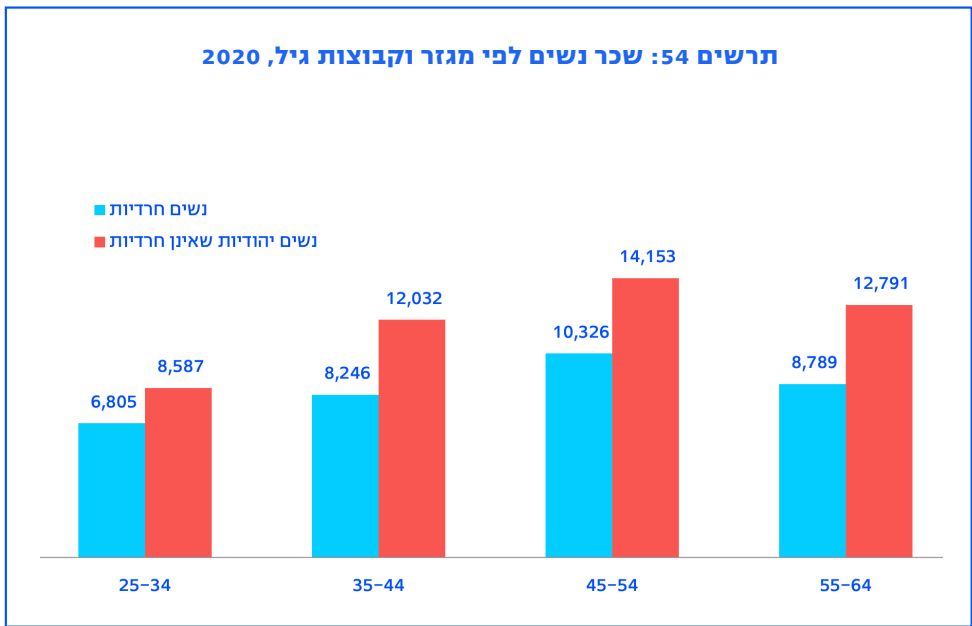
מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

כאמור, מכיוון שהרכב הגילים של האוכלוסייה החרדית צעיר במיוחד, משקלם של העובדים הצעירים גדול יותר, והיות ששכרם נמוך במיוחד ביחס לאוכלוסייה הלא חרדית, הדבר מטה כלפי מטה את שכרם הממוצע של כלל העובדים החרדים. הקבוצה הצעירה ביותר (גילי 25-34) תורמת על 58% לפער השכר החודשי הרבה מעבר למשקלה בקרב כלל המועסקים החרדים, שעומד על 39%. לפיכך, בהקשר של צמצום פערי השכר בין גברים יהודים שאינם חרדים לבין חרדים, מומלץ להתמקד בהגדלת כושר ההשתכרות של העובדים החרדים הצעירים. לכך עשויה לתרום, בין היתר, כניסה מוקדמת יותר לשוק העבודה (באמצעות הקדמת גיל הפטור), לצד צמצום פערי ההשכלה הפורמלית בגילים צעירים.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

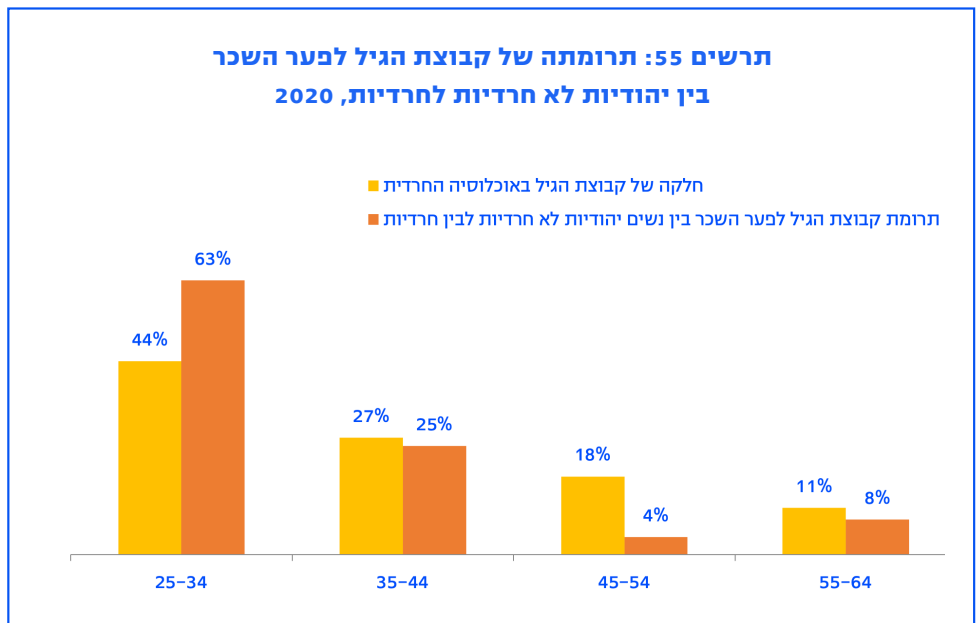
גם בקרב הנשים נרשמו פערי שכר גדולים בין יהודיות שאינן חרדיות ובין חרדיות בכל קבוצות הגיל. בקבוצת הגיל הצעירה ביותר, 25-34, נשים יהודיות שאינן חרדיות משתכרות 26% יותר מנשים חרדיות; בקרב בנות 35-44 הפער מתרחב לכדי 46%, ובקבוצת הגיל הבאה (54-66) מצטמצם לכדי 37% (תרשים 54).

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

אף שבקרב צעירות בנות 25-34 פער השכר בין יהודיות שאינן חרדיות ובין החרדיות הוא הקטן ביותר, תרומתה של קבוצה זו לפער השכר הכולל היא הגבוהה ביותר ועומדת על 63% - ואילו רק 44% מהנשים החרדיות העובדות משתייכות לקבוצת גיל זו. לכאורה קשה להבין זאת, מכיוון שפער השכר בין האוכלוסיות בתוך קבוצת הגיל הזאת הוא הקטן ביותר. אך הסיבה לכך היא ששכרן הממוצע של החרדיות בנות 25-34 הוא הנמוך ביותר מכלל הקבוצות (כ-6,800 שקלים), ולכן כאשר הוא משווה לשכרן הממוצע של כלל היהודיות שאינן חרדיות מכל קבוצות הגיל (כפי שנעשה בחישוב התרומה היחסית של כל קבוצת גיל לפערי השכר) - הפער הוא הגדול ביותר. נוסף על כך, כאמור חלקה היחסי של קבוצה זו מקרב העובדות החרדיות הוא הגדול ביותר (44%) - דבר המגדיל מטבעו את תרומתה של קבוצה זו לפער השכר.

מניתוח פערי השכר בקרב הנשים עולה אפוא תובנה מעניינת: בעוד בהיבט של הגדלת שיעורי התעסוקה מומלץ כאמור להתמקד בדחיית גיל פרישה של נשים חרדיות מבוגרות, בהיבט של צמצום פערי השכר מומלץ להתמקד דווקא בהגדלת כושר ההשתכרות של החרדיות הצעירות. עם זאת, גם לקבוצת הגיל הבוגרת יותר (35-44) יש השפעה לא מבוטלת על פער השכר בין חרדיות לנשים יהודיות שאינן חרדיות. תרומתה של קבוצה זו עומדת על 25%, בדומה למשקלה של קבוצת הגיל בעובדות החרדיות (27%). אם כן, גם לקבוצת הגיל הזאת נדרשים מענים ממוסדים, שאינם קיימים כיום.

מקור: עיבודי המכון החרדי למחקרי מדיניות לנתונים מנהליים של הלמ"ס, 2020

סיכום ודיון

מסמך זה מציג תמונת מצב מפורטת ומדויקת מאי-פעם של שוק העבודה החרדי והמגמות בו לאורך השנים, וכן ניתוח רב-רכיבי של פערי השכר והתעסוקה בין המגזר החרדי למגזר היהודי הכללי לפי מגדר, גיל, ענפי תעסוקה, מקום מגורים וזרם חרדי. הניתוח מצביע על תתי-הקבוצות מקרב החברה החרדית שתרומתן לפערים אלו היא הגדולה ביותר ביחס לגודלן, ובכך מאפשר לרשויות הארציות והמקומיות לגבש צעדי מדיניות אפקטיביים ולמקד את עיקר מאמצי המדיניות והמשאבים לצמצום הפערים במקומות הנכונים.

ההשוואות בין מאפייני התעסוקה והשכר של תתי-קבוצות במגזר החרדי ובין המגזר הכללי ברזולוציות וברמות דיוק גבוהות התאפשרו הודות למתודולוגיה חדשה למדידה מהימנה של תעסוקה באמצעות נתונים מנהליים (ראו רגב ויכין, 2023); וכן על אלגוריתם מבוסס למידת מכונה לזיהוי האוכלוסייה החרדית בקבצים מנהליים (ראו יכין ורגב, 2023).

ברמת הכלל בוצע ניתוח של פערי השכר השנתיים בין לא חרדים לחרדים, מפני שנמצא שבבדיקה שנתיית הפערים גדולים יותר מאשר במדידה חודשית או שעתית. אצל הגברים נמצא פער שכר שנתי של 117% בין יהודים שאינם חרדים לבין חרדים; 60% מפער זה נובעים מהבדלים בשכר השעתי, 24% מפער בהיקף המשרה, ו-9% מהפער נובעים מהבדלים במספר חודשי העבודה השנתיים בין יהודים לא חרדים לחרדים. לעומת זאת, אצל הנשים פער השכר השנתי בין יהודיות שאינן חרדיות לבין חרדיות הוא 50%; 18% מהפער משויך להבדלים בשכר השעתי, 23% לפערים בהיקף המשרה, ו-4% לפער במספר חודשי העבודה השנתיים בין שתי האוכלוסיות.

בחלוקה פרטנית יותר הממצאים מצביעים על כמה תתי-קבוצות בחברה החרדית אשר השפעתן על הנתונים גדולה, מפני שמצבן היחסי גרוע משל אחרות ולצד זאת חלקן היחסי בחברה החרדית אינו זניח.

יישובים

בניתוח לפי יישובים נמצא כי הערים ירושלים ובית שמש אחראיות לכ-73% מהפער בשיעורי התעסוקה בין יהודיות שאינן חרדיות לבין חרדיות, אך שמתגוררות בהן רק כ-33% מכלל הנשים החרדיות. לעומת זאת, לפער השכר תורמים בעיקר יישובים פריפריאליים קטנים והערים ביתר עילית, מודיעין עילית, בית שמש, אשדוד וצפת.

אצל הגברים נמצא כי ירושלים, בני ברק, בית שמש ומודיעין עילית אחראיות לכ-67% מהפער בשיעורי התעסוקה, אך כי מתגוררים בהן רק כ-57% מן החרדים בישראל. בהיבט של פערי השכר של הגברים, לא נמצאו יישובים גדולים המתבלטים לרעה בתרומתם לפער.

ממצא מעניין נוסף הוא שביישובים פריפריאליים פערי השכר בין גברים יהודים שאינם חרדים ובין חרדים קטנים באופן ניכר מהפערים בערים במרכז הארץ.

ענפי תעסוקה

אצל הנשים נמצא כי ענף החינוך אחראי לכ-39% מפער השכר, בהתאם לשיעור הגבוה של הנשים החרדיות המועסקות בו (41%). בענף הבריאות, לעומת זאת, התרומה היחסית לפער השכר החרדית (24%) גבוהה משיעור הנשים החרדיות המועסקות בו (16%).

אצל הגברים התרומה היחסית של הענפים השונים לפער השכר בין יהודים שאינם חרדים ובין חרדים פרופורציונלית להתפלגות הענפית של הגברים החרדים. ענפי החינוך, המסחר, שירותי בריאות ורווחה, שירותי ניהול ותמיכה ושירותים אחרים אחראים לכ-72% מפער השכר, ומועסקים בהם כ-64% מהעובדים החרדים.

מפתחות לצמצום פערי תעסוקה ושכר בין הציבור החרדי למגזר הכללי

בכל הענפים נמצאו פערי שכר גדולים בין מועסקים חרדים ליהודים שאינם חרדים; במרבית הענפים שכרן הממוצע של הנשים החרדיות הוא כ-70% משכרן של נשים יהודיות שאינן חרדיות. בענף התעשייה (שבו פוטנציאל ההשתכרות של בעלות המשרות הרווחיות) נמצא פער השכר הגדול ביותר: נשים חרדיות העובדות בענף משתכרות 58% בלבד משכרן של נשים יהודיות שאינן חרדיות. פער השכר הנמוך ביותר נמצא בענף השירותים האחרים, ונשים חרדיות משתכרות בממוצע 81% משכרן הממוצע של נשים יהודיות שאינם חרדיות המועסקות בענף.

בקרב גברים חרדים השכר הממוצע במרבית הענפים הוא כ-60% משכרם של גברים יהודים שאינם חרדים. בענף הבריאות קיים פער השכר הגדול ביותר, וגברים חרדים מרוויחים כ-40% בלבד משכרם של גברים יהודים שאינם חרדים המועסקים בענף. בענפי האירוח והאוכל ובשירותי הניהול והתמיכה נמצאו פערי השכר הנמוכים ביותר, וגברים חרדים בענפים אלו משתכרים בממוצע כ-75% משכרם של גברים יהודים שאינם חרדים. ממצאים אלו מדגישים את הצורך לשפר את איכות התעסוקה של חרדים, ולסייע להם להשתלב במשרות בפריזן גבוה יותר כדי להגדיל את פוטנציאל ההשתכרות שלהם.

זרמים בחברה החרדית

בחלוקה לפי זרמים חרדיים אצל נשים עולה תמונה מעניינת. הנשים החסידיות הן הקבוצה האחראית לחלק הגדול ביותר בפער התעסוקה (כ-58%), אף כי חלקן היחסי באוכלוסייה החרדית עומד על 28% בלבד. לעומת זאת, בתחום פערי השכר הקבוצות הבולטות הן מועסקות ספרדיות וחסידיות, האחראיות יחד לכ-70% מפער השכר, אף שחלקן היחסי (המשותף) באוכלוסייה החרדית עומד על כ-61% בלבד.

אצל הגברים נמצא כי תרומתו של הזרם הליטאי לפער התעסוקה היא הגדולה ביותר (42%)⁷⁹ שיעור גבוה מחלקם היחסי באוכלוסייה החרדית, העומד על 34%. מבחינת פערי השכר עולה כי התרומה היחסית של כל זרם לפער השכר דומה לחלקו היחסי מקרב העובדים החרדים.

קבוצות גיל

אצל הנשים נמצא כי קבוצת הגיל המבוגרת ביותר (גילי 64-55) אחראית לחלק המשמעותי ביותר בפער התעסוקה (39%) - שיעור גבוה פי יותר משלושה מחלקה היחסי בקרב נשים חרדיות בגילי העבודה (12%). בבחינת פערי השכר נמצא כי תרומתה של הקבוצה הצעירה היא הנרחבת ביותר לפער (63%), אפילו בהתחשב בחלקה הגדול יחסית בקרב העובדות החרדיות (44%).

אצל הגברים, לעומת זאת, נמצא כי קבוצת הגיל הצעירה אחראית לכמעט מחצית מפער התעסוקה בין יהודים לא חרדים (49%) - מעט יותר ממשקלה של קבוצה זו בקרב כלל הגברים החרדים בגילי העבודה (43%). גם תרומתה של קבוצה זו לפערי השכר בקרב הגברים היא הגדולה מבין כל הקבוצות ועומדת על 58% - הרבה מעבר למשקלה בקרב כלל המועסקים החרדים, שעומד על 39%

ניתוח מעניין נוסף, אשר התאפשר הודות למדידת תעסוקה באמצעות נתונים מנהליים, בחן את תרומתה של כל קבוצת גיל לעלייה שחלה בתעסוקת חרדים בין 2005 ל-2019. בניגוד לממצאים קודמים, הממצאים במחקר זה מלמדים כי דווקא צעירים בני 34-25 היו הכוח העיקרי שהניע את העלייה בשיעורי התעסוקה. אצל הגברים אחראית קבוצה זו לכמחצית מכלל העלייה בתקופה הנמדדת (9 נקודות אחוז מתוך 18), ואצל הנשים - ל-42% מסך העלייה (13 נקודות אחוז מתוך 32); לצד זאת גם תרומתן היחסית של בנות 44-35 היא גדולה, כשליש מסך העלייה.

עוד מעניין לציין כי שיעורי התעסוקה הגבוהים ביותר בקרב הנשים החרדיות נרשמו בקבוצת הגיל 24-20 - 87% בשנת 2019. מכיוון שחלקה של קבוצה זו בחברה החרדית גדול יחסית, לו הייתה נכללת בהגדרת גילי העבודה העיקריים היה שיעור התעסוקה בקרב חרדיות גדל ב-2 נקודות אחוז, ואילו שיעור התעסוקה הנמדד עבור יהודיות שאינן חרדיות היה מצטמצם בהיקף דומה. משמעות הדבר היא שבפועל שיעורי התעסוקה של הנשים החרדיות כבר השתוו לאלו של יהודיות שאינן חרדיות.

מפתחות לצמצום פערי תעסוקה ושכר בין הציבור החרדי למגזר הכללי

לסיכום, המתודולוגיות החדשות ששימשו במחקר זה פותחות אפשרויות חדשות, ומשפרות את יכולת הניתוח וגיבוש המדיניות לצמצום פערים ולשיפור שיעורי התעסוקה ורמות השכר במגזר החרדי. מיקוד מאמצים ומשאבים בתתי-קבוצות ספציפיות בחברה החרדית, וכן באזורים גאוגרפיים ובענפי תעסוקה ספציפיים שנמצאו בעייתיים, יכול להביא לשיפור ניכר באפקטיביות של תוכניות התערבות (ציבוריות או פרטיות), וכן לחיסכון ניכר במשאבים ובהגדלת היעילות של השקל השולי המושקע בתחום. יתרונות אלו אינם שימושיים רק למשרדי ממשלה העוסקים במלאכה, אלא גם למקבלי החלטות ברמה המוניציפלית והאזורית – הניתוחים היישומיים שהוצגו במחקר ניתנים לביצוע גם ברמת היישוב והשכונה. אנו סבורים כי יש לאמץ גישה דיפרנציאלית ומבוזרת בכל הנוגע למדיניות תעסוקה לחברה החרדית, ולאפשר לכל רשות לטפל בסוגיה זו בהתאם למאפייניה הייחודיים ולאתגריה הספציפיים של האוכלוסייה החרדית המתגוררת בה.

ממצאי המחקר מעלים תובנות חשובות ורגישות על הבדלים הקיימים בתוך החברה החרדית. הבדלים אלו צריכים להיות נידונים בהרחבה במחקרי המשך באמצעות איסוף מידע ותובנות ספציפיות יותר, בהיבטים סוציולוגיים ואנתרופולוגיים, שיסייעו להבין את מקור הבדלים ואת השפעת המגמות החברתיות על התעסוקה והשכר, ואף להרכיב תחזיות עתידיות בנוגע לשינויים אפשריים ולהשפעתם.

מחקרי המשך נוספים נדרשים להעמיק בהיבטי ההון האנושי של החברה החרדית בשוק התעסוקה, לדוגמה: לערוך בחינה מעמיקה של מאפייני ההכשרה בזרמים השונים בחברה החרדית או בקרב תושבי היישובים השונים, או לעמוד על מגמות דוריות. מחקרים כאלו יכולים לשפוך אור נוסף על מקור הפערים ועל הצורך במיקוד מאמצים ובהתאמת מענים לתתי-הקבוצות הרלוונטיות בחברה החרדית.

מקורות

קובץ נתונים מנהלי שהוכן בסיוע הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה המורכב מאיחוד של הקבצים הבאים:

- **מרשם האוכלוסין 1990-2021**
- **קובץ תלמידים (משרד החינוך) 1990-2021**
- **קובץ הכנסות (רשות המיסים) 2000-2021**
- **קובץ משרות (סקרי כוח אדם) 2000-2021**
- **רשימת בתי הספר החרדיים בפילוח לפי זרמים (המכון החרדי למחקרי מדיניות) 2012-2022**
- **סקרי כוח אדם של הלמ"ס 2014-2021**
- **קובץ מזהה אוכלוסייה חרדית מבוסס למידת מכונה (המכון החרדי למחקרי מדיניות) 2023**
- **קובץ יעדי ממשלה 2022 (הלמ"ס)**
- **רגב, איתן ואליה יכין (עתיד להתפרסם), מדידה מהימנה של שיעורי תעסוקה באמצעות נתונים מנהליים, המכון החרדי למחקרי מדיניות.**
- **יכין, אליה ואיתן רגב (עתיד להתפרסם), זיהוי אוכלוסייה חרדית בקבצים מינהליים באמצעות למידת מכונה, המכון החרדי למחקרי מדיניות.**

מחקר זה מציג תמונת מצב מפורטת מאי פעם של שוק העבודה החרדי והמגמות בו לאורך השנים, ובוחן שלל גורמים לפערי השכר והתעסוקה בין המגזר החרדי למגזר הכללי. באמצעות מתודולוגיה חדשה לזיהוי מדויק יותר של האוכלוסייה החרדית, המחקר מאפשר להבין היכן נמצאים אתגרי התעסוקה העיקריים של אוכלוסייה זו בפילוחים שונים, כגון יישובי מגורים, זרמים חרדיים, וקבוצות גיל - וברמת פירוט גבוהה במיוחד.

ברמה הכללית נמצא כי פערי התעסוקה והשכר בין הגברים החרדים לגברים יהודים שאינם חרדים נותרים גדולים ויציבים לאורך השנים, ואילו הפערים בין חרדיות ליהודיות שאינן חרדיות הולכים ומצטמצמים עד כדי היעלמות בדור הצעיר ביותר.

ברמה הפרטנית יותר נמצאו פערים גדולים בין הקבוצות החרדיות השונות. הנשים הליטאיות, למשל, עובדות בשיעורים גבוהים יותר מנשים בזרמים אחרים, אולם חלקן היחסי בפער השכר נמוך. אצל הגברים והנשים כאחד, קבוצת הגיל הצעירה (25-34) אחראית לרוב פער השכר בין חרדים ליהודים שאינם חרדים; אך אצל הנשים דווקא לקבוצת הגיל המבוגרת (55-64) התרומה הגדולה ביותר לפער התעסוקה. עוד נמצא כי מספר מצומצם של יישובים אחראי לרוב פער התעסוקה בין יהודיות לא חרדיות ובין חרדיות.

התמקדות באזורים ובקבוצות שבהם מרוכזים עיקר הפערים יכולה להביא לשיפור ניכר באפקטיביות של תוכניות התערבות, וכך עשויים ממצאי המחקר לשפר את יכולתם של מקבלי החלטות ברמה הלאומית והמוניציפלית לגבש צעדי מדיניות ממוקדים ואפקטיביים להגדלת שיעורי התעסוקה ורמות השכר במגזר החרדי.

ד"ר איתן רגב הוא סמנכ"ל המחקר של המכון החרדי למחקרי מדיניות; בעל תואר דוקטור מהחוג לכלכלה באוניברסיטה העברית בירושלים. תחומי המומחיות שלו הם כלכלת עבודה, כלכלת המגזר החרדי, מיסוי אופטימלי, השכלה גבוהה וכלכלת בריאות.

יהודית מילצקי היא ראש תחום תעסוקה במכון החרדי למחקרי מדיניות; דוקטורנטית במחלקה לסוציולוגיה באוניברסיטה העברית, בוגרת תואר שני בפסיכולוגיה חברתית-ארגונית מהאוניברסיטה העברית. מתמחה בהשכלה ותעסוקה במגזר החרדי בהיבטים מגדריים, קהילתיים וגיאוגרפיים.

המכון החרדי למחקרי מדיניות

כנפי נשרים 35, ירושלים, 9546448 | טלפון: 077-7784400